

საქართველო

შ ი ნ ა ა რ ს ი

უტურნალ „ჯეჯილისა“

I ტყის სურათები ლექსი — შ. შვიციშვილისა 3

II შაქროს სიზმარი (საშობაო მოთხრობა) — ი. ფ — ძისა 7

III ფული არ არის ბედნიერება (რუსულიდან) — ელენე ა — ნისა 17

IV სოლოლას ლექსი (ხალხური) 25

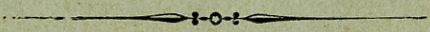
V წყარო (სომხურიდან) — ბ. კვანცულავისა 27

VI დათუნის ოჯახობა — თან — ენ კან — ინ — ისა 31

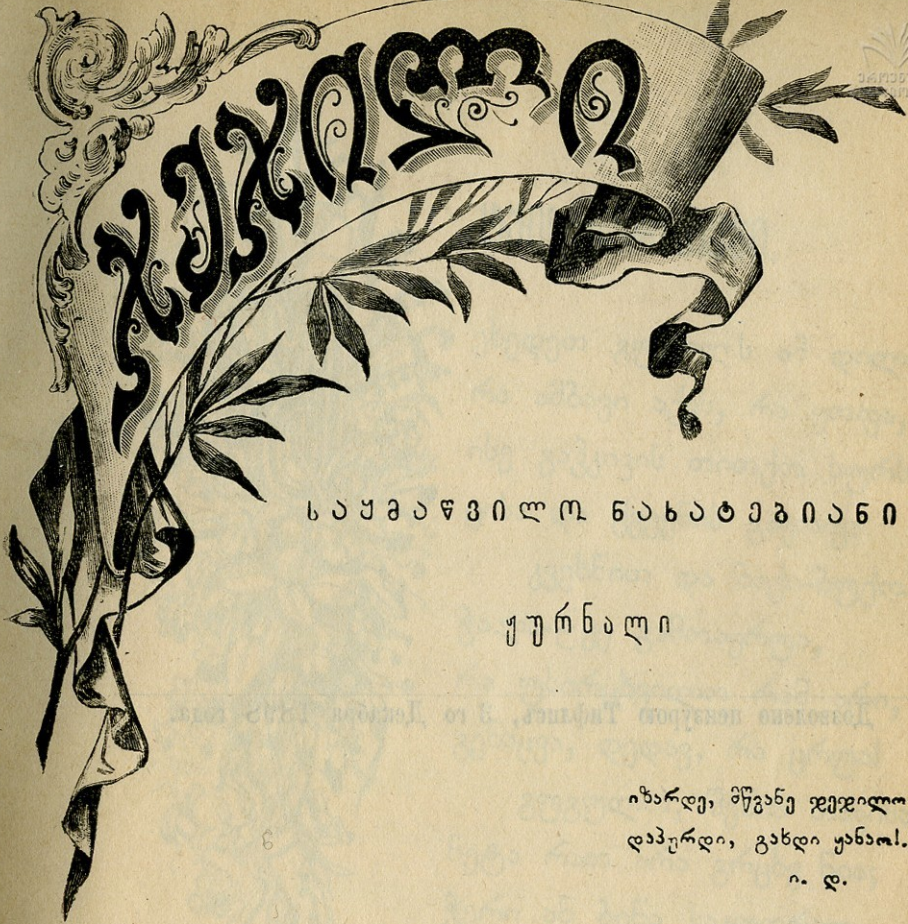
VII ორი მეგობარი (საშობაო მოთხრობა) — შ. დემურაისი 45

VIII კალატოზი (იგავი) — ალ. მ — შვილისა 53

IX წერილმანი: ხალხურა, გამოცანები, ანდაზები, სამათემატიკო გამოცანები, შარადა, რებუსი, სარჩევი და სხვა 54

იბეჭდება და მალე დათურისგდებათ „ჯეჯილის“ 1898 წ. ხელის მომწერლებს პრემია „ალბომი ცხოველთა ცხოვრებიდან“.

ს ა უ მ ა წ ვ ი ლ ო ნ ა ხ ა ტ ე გ ი ა ნ ი

ქ უ რ ნ ა ლ ი

იზარღე, მუგანე ჯეჟილო.
დაპურდი, გახდი ყანაო!..
ი. დ.

№ XII

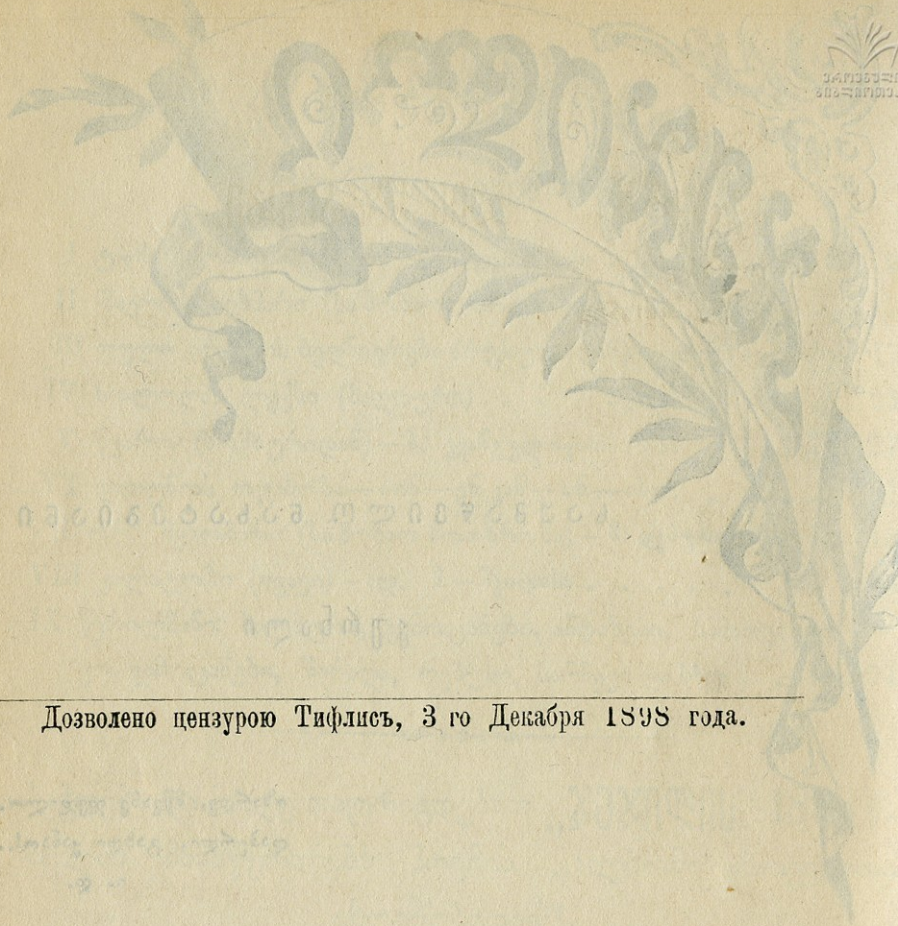
წ ე ლ ი წ ა დ ი მ ე ტ ს ე ე წ ლ ა

ტ უ ი ლ ი ს ი

ს ე ვ ა ბ ა გ . დ . რ ო ჯ ო ნ ი ა ნ ტ ს ა ||| ტ ი პ . მ . დ . რ ო ტ ი ა ნ ც ა . გ ო ლ . ა რ . . დ . № 11.

1898.

Дозволено цензурою Тифлисъ, 3 го Декабря 1898 года.

ИХ И

საქართველოს

საქართველოს

საქართველოს

ტუის სურათები.

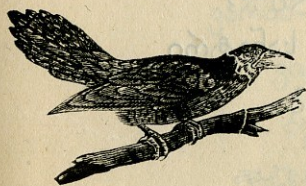
ეხედეთ გუგულის ამ დილას
 რა ამბავი აქვს, რა ყოფა,
 ისე გაჰკვივის თითქო სურს
 ცისა და ქვეყნის გაყოფა.

კვებნით და ბაქი-ბუქობით
 ჭალა-ტყე გამოაყრტა,
 რა უსირცხვილო რამ არი,
 გენაცვა, დედავ, რა ცრუა!

გუგულო, შენის თავისა
 ნეტა რათ არა გრცხვ ნია;
 ჭერი ან ბინა საკუთრათ
 როდისმე შეგიძენია?

გიყ-მაყარივით დაშფოთავ,
 დაფრინავ ყოველ მხარესა,
 დილა-სალამოს გხედავენ
 მხიარულს, მოხარხარესა.

არას აკეთებ, მთელი დღე
 ხმა-მალლა ჰყვირი „გუგუსა“;
 თუ სტუმრათ ვინმე გეწვია
 ჰკრავ-ჰანლურსა და კუკუსა.

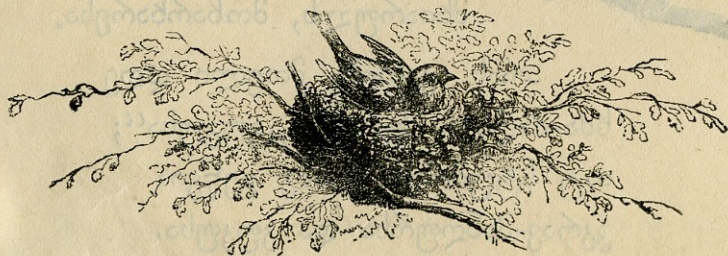
არავინ გინდა შენს ტყეში
 სხვა კიდევ იარებოდეს,
 ბუნების სარჩო-საბადი
 თუნდა მთქათაც ლპებოდეს...

სხვა ფრინველებთან ჩეკვის დროს
 არაფერში ვაქვს გვანება;
 კვერცხებს იქ დასდებ, საცა ვსურს
 და საცა გეპრიანება.

რა სიყვარული ექნებათ,
 მითხარი, შენი შვილებსა,
 სხვის ბუდეებში დაზრდილებს,
 სხვისავე დაჩეკილებსა.

მაშ რის დედა ხარ, გულ-მკვდარო,
 რის მოამაგე-მშობელი,
 თუ შეიღებს ნანა არ უთხარ
 ძილის დროს დამატკობელი!

აბა უყურე აიმ გვრიტს,
 ბუდეს რომ არა შორდება,
 რაც უნდ რამ ნახოს სანატრი
 თვალი არ წაუგვარდება.

შვილებს გულს როგორ ააცლის,
დაუგინგლავებს, ტვლიპებსა,
ან როგორ ანდობს მათ შაშვებს,
თუნდა ჩხარავებს, გინდა ჩხიკეებსა.

როდესაც მოვა მინდვრიდან
მამალი გვრიტი ბუდეში,
ეს მაშინ წავა საკენკათ
იქვე მახლობლათ ზღუდეში...

რა კუდ-მომწვარი დაფრინავს
ე შაშვი წარა-მარათა,
ხან ტყეს ევლება გარ-შემო,
ხან დაეშვება ბარათა.

დილას ბუდის წინ ფრთა-გაშლით
მისრიალ-მოსრიალობდა,
შვილების მზერით დამტკბარი
ზოგჯერ ხმა-ტკბილათ გალობდა.

ახლა კი უცბათ საბრალოს
ვარამ-ნალველი სწვევია,
არ ვიცი ქორს, თუ მიმინოს
მის ბუდე დაუნგრევია.

ბეჩავ, სისხამზე მიმინომ
ჩუმათ რომ ჩამოვიარა,
აღბათ დაგზვერა, მხოლოდ შენ
გულს არა გაგივლიარა.

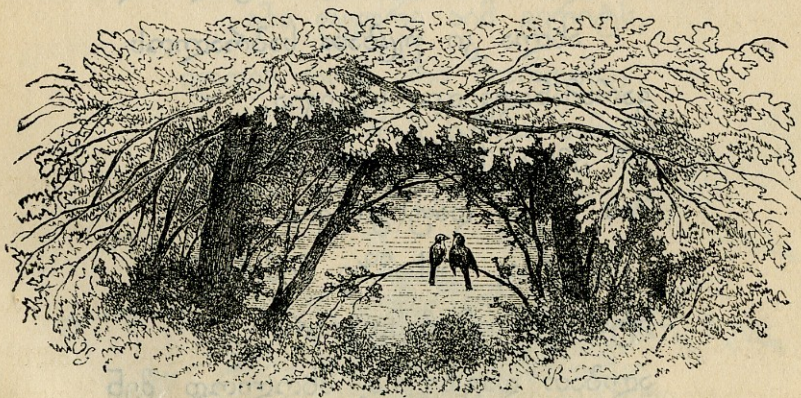
მე კარგათ ვიცნობ იმ ზორბატს,
 სისხლის მსმელს, დაუდევარსა,
 ნიბლია, მწყერების ამომგდებს
 და ჭოროღების მედგარსა.

აგერ უყურე სადა ზის
 კლდის მალლა ნაშალ-ქვებზედა,
 სისხლიან ნისკარტს იწმინდავს
 ის დაწყევლილი ფრთებზედა.

და კიდევ ათვლიერებს
 გამვლელ-გამომძვლის გზა-კვალსა.
 ქვის ფრათ გაჰკვრია კლდეს წვერზე
 ვით მონადირე საფარსა,

შ. მღვიმელი.

შაქროს სიზმარი.

(საშობაო ამბავი მოსწავლეთა ცხოვრებიდან).

ნდა წახვიდე, — გიგო, საშობაოთ სახლში?! ჰკითხა ამხანაგს მოწაფე შაქრომ შობის წინა დღეებში.

— საღ ან ვისთან უნდა წავიდე, რომ არავინ მყავს: არც მშობლები, არც ახლო ნათესავეები. ხომ იცი, ნათლია მზრდის სამადლოთ!! ის რომ არა მყოლოდა, მე უსწავლელი დაერჩებოდი — მიუგო გიგომ და თანაც გულ-საკლავათ ამოიოხრა... შემდეგ დაფიქრდა და თვალები, ცრემლით ავესო.

— გიგო! ჩემთან წამოდი საშობაოთ, უსათუოთ ჩემთან წამოდი... ჩემი მშობლები სიამოვნებით მიგიღებენ..

— დიხაც წამოვალ, მაგრამ რა ექნა, რომ ტანისამოსი არა მაქვს. ხედავ, შაქრო, ჩუსტები როგორ გამიცვდა?!

— მე დღეს მაგაზე არას გეტყვი... ხვალ გეტყვი ყველაფერს... უსათუოთ ბედნიერ დღეებს ჩვენ სახლში გაგატარებინებ. — უთხრა შაქრომ...

გიგო ახლათ მიღებული მოსწავლე იყო ქალაქის ოთხ-კლასიან სასწავლებელის მესამე კლასში. ის იყო სოფლელი გლეხის შვილი, უბატრონი; დედ-მამა ძლიერ ადრე დაეხოცა; ჰყავდა მხოლოდ ღარიბი, რსიც შორეული, ნათესავეები. დაობლების შემდეგ გიგო დევის

ანაბრათ, იზრდებოდა; ხან აქ იყო, ხან იქ, ზოგი პურს აჭმევდა და ზოგიც ტანისამოსს აცმევდა... ექვსის წლის გიგო სოფლის მღვდელს მამა ილარიონს დაუახლოვდა, — მოძღვარმა შეატყო, რომ გიგო ნიჭიერი ბავშვი იყო. იმას შეებრალა ობოლი, უპატრონო გიგო და თავის შინა მსახურათ დაიყენა... ქართული წერა-კითხვა მღვდელმა ორი წლის განმავლობაში შეენიერათ შეასწავლა და მერე კი — რუსულის სწავლაც დააწყებინა. გიგოს ქალაქში ერთი ნათლია ჰყავდა, რომელსაც კარგათ იცნობდა მამა ილარიონი... მამა ილარიონის მეოხებით ნათლიამ გიგო თავის სახლში წაიყენა, ორი-სამი წლის განმავლობაში მოამზადებინა და ოთხკლასიან სასწავლებლის მესამე კლასში მიაღებინა. გიგოს ნათლია თერთმეტი წერილშეილი კაცი იყო და მინც და მინც კარგათ ვერ ინახავდა ნათლულს. მართალია გიგოს არ შიოდა, საქმელი საკმაოთ ჰქონდა, მაგრამ, ტანისამოსი და სასწავლო ნივთების მხრით გრძნობდა დიდ ნაკლულევენებას... სასწავლებელში გიგო პირველ ხანათ ამხანაგებს როგორღაც ერიდებოდა, გაურბოდა, არ ეკარებოდა, მაგრამ თან-და-თან შეეჩვია იმათ, შეეჩვია სკოლას და იქაურს ზნე-ჩვეულებას... გიგომ ბეჯითობით მასწავლებლების ყურადღებაც მალე დაიმსახურა. სიღარიბე სისაწყლემ ფიქრს შეაჩვია და დინჯი და ღეთის მოყვარე ბავშვი დადგა. გიგო მალე დაუახლოვდა შაქროს. შაქრო სწორეთ გიგოს ჰყავდა ყველაფერში... მსგავსმა მსგავსი ნახა და მათ შორის მტკიცე, მგებობრული კავშირი დამყარდა... შაქროს მდიდარი მშობლები ჰყავდა და მდიდრულათაც ეცვა... დილით მას კლასში საუხზე მოჰქონდა და ტოლ-ამხანაგებს და უფრო გიგოს, უზიარებდა ხოლმე... ამასთან შაქროს ერთი კარგი ჩვეულება ჰქონდა: რაც უნდა კარგი, ქართული ან რუსული, წიგნი ენახა, ის უეჭველათ მასწავლებლების ნებართვით იყიდდა. ამნაირათ შაქრომ შეიძინა მრავალი წიგნი რუსულს და ქართულს ენაზე. ამხანაგებიც სარგებლობდნენ ამ წიგნებით; უფრო კი გიგო. უნდა გენახათ, როგორი სიამოვნებით ათხოვებდა ხოლმე შა-

ქრო ამხანაგს ამა თუ იმ წიგნს! გიგომაც ძლიერ შეიყვარა წიგნების კოთხეა, და შაქროც სწორეთ ამ მხრით იყო მისთვის გამოსადგეი... მაშინ, როცა სხვა მათი ამხანაგები ცუდაობაში და ლაზ-ლანდარობაში დროს ატარებდენ, შაქრო და გიგო ან გაკვეთილებს სწავლობდენ და ან რომელსამე სასარგებლო წიგნს ჰკითხულობდენ. . იშვიათათ ჩაერეოდენ ისინი ამხანაგებში სათამაშოთ. სასწავლებლის მთაერობაც შაქროს და გიგოს სამაგალითო მოწაფეებათ თელიდა და სხვებს მათზე უთითებდა, შაქრო და გიგო მართლაც სამაგალითო მოწაფეები იყვენ ყველაფერში. ისინი წირვა-ლოცვას არასოდეს არ აკლდებოდენ; ყველაზე ადრე, საეკლესიო ზარის დარეკამდის, მიდიოდენ საყდარში; ღეთის მსახურების დროს მოწიწებით და მოკრძალებით იდგენ და ღმერთს გულ-მხურვალეთ ევედრებოდენ.

II.

ქალაქის შუაგულ, საუკეთესო ადგილზე იდგა ერთი ორსართულიანი სახლი, რომელსაც გარშემო ჰქონდა შემოვლებული გალაგანი. ერთი მხრით ამ გალაგანს პატარა რუ ჩამოუდიოდა, და სამის მხრით კი ქუჩები გადიოდა. ეს სახლი ეკუთვნოდა შაქროს მამას, იორამს, რომელიც, მთელ ქალაქში დიდი ქონების და შეძლების პატრონათ ითვლებოდა... მეორე სართულში ცხოვრობდა იორამი თვისის ოჯახობით, ცოლით, ორი ქალით და სამი ვაჟით. სასტუმრო ოთახს აშენებდენ სურათები საქართველოს მეფის: თამარისა, რუსთველისა, ერეკლე მეფისა, პუშკინისა, ლერმონტოვისა და სხვ... ოთახის აღმოსავლეთით სახატე იყო გაკეთებული და იქ ესვენა ხატი საქართველოს განმანათლებლის, წმ. მოციქულთა-სწორის დედის ნინოსი, რომელსაც საეკლესიო საგალობელი „სულისწმიდის ქნარს“, „საქართველოს ერის წინამძღვარს“ და „ღეთის დედის საკუთარ მოწაფეს“ უწოდებენ... შაქროს დედას ნინო ერქვა და თოთხმეტ იანვარს, წმ. ნინოს ხსენების დღეს, ის ყოველ წლობით

თავის დღეობას იხდიდა... ამ დღეს ნინო მღვდელს აწირვინებდა, ეკლესიას შესაწირავს მიაართმევდა და მოწყალებას გასცემდა. საღამოს მის სახლში სტუმრები თავს იყრადნენ, უფრო კი ქალები და სხვათა შორის ნეტარხსენებულის „ლოტოთი“ დროს ატარებდნენ... შაქროს მშობლები ღეთისმოყვარე და კეთილის მომკმედი იყვნენ: წირვა-ლოცვაზე სიარული ეხალისებოდათ, ღარბი და გაჭირვებული ებრალებოდათ და შეიღებსაც გულში უნერგავდნენ ღეთის მოყვარეობის და ქველ-მოქმედების წმიდა გრძნობას... იორამი უსწავლელი კაცი იყო; ძლივს ხელს აწერდა ქართულათ და რუსულისა ხომ არაფერი გაეგებოდა. ნინომ ცოტა ოდენი რუსული ლაპარაკი იცოდა და ქართულს წერა-კითხვაში კი დახელოვნებული იყო. შაქროს მშობლებსაც ესმოდათ სწავლა-განათლების დიდი მნიშვნელობა და ამიტომ ცდილობდნენ მათი შეიღები უსწავლელნი არ დარჩენილიყვნენ... სამივე ვაჟი სასწავლებელში დაუდიოდათ.

შობის წინა დღეებში „ტაბლას“ შემოსხდომია მთელი ოჯახობა. ტაბლაზე დგას განუშორებელი სამოვარი და მის გვერდით აწყვია სამოვრის კუთვნილებანი. ჩაფიქრებული, სამოც წელს გადაცილებული, იორამი თავის საყვარელ ჩიბუხს ეწევა. ქართულათ თავ-დახურული დიასახლისი, ნინო, გვერდით უზის ქმარს სამოვრის ახლოს. მათთან სხედან ერთი ერთმანეთის მომდევნო შეიღები: სოსო, ნიკო და შაქრო... შაქროს ჩვეულება ჰქონდა ჩაის სმის დროს მშობლებსთვის ეამბნა რამე საღმრთო ისტორიიდან და ან რომელიმე წიგნი წაეკითხა მათთვის. მშობლები დიდის კმაყოფილებით უსმენდნენ შაქროს და აღტაცებაში მოდიოდნენ მისი მჭევრ-მეტყველური კითხვით და ლაპარაკით. ამასობაში იორამს ჩაიც გაუგრილდებოდა და გრილი ჩაის სმა — მისი ნეტარება იყო; ცხელს ჩაის ახლოს არ მიეკარებოდა, კბილებს აფუჭებოდა და ყელის ავადმყოფობას აჩენსო. ამ საღამოსაც შაქრო ჩვეულებრივ ლაპარაკობდა, ენას არ აჩერებდა, მხიარულათ იყო. იმისი ძმები კი ჩუმათ ისხდნენ და მოუთმენლათ ელოდებოდნენ იმ დროს, როცა მათ დედა

ჩაის დაუსხამდა... ხანდახან ისინიც ღრო გამოშვებით იღებდნენ მოწაწილეობას შაქროს საუბარში.

— ხვალ ოთხი გაკვეთილი გვექნება თუ არა, შაქრო?! ჰკითხა მას ნიკომ.

— ზედამხედველმა თქვა, ოთხივე გაკვეთილი იქნებაო... მაგრამ თითო გაკვეთილი ნახევარ საათის მეტი არ გაგრძელდებაო.

— მასწავლებლები ჰკითხავენ თუ არა გაკვეთილებს?!

— სწორე გითხრა მაგისი კი არა ვაცი რა...

— რას გაუშვებს ნიკოლაი პეტროვიჩი, რომ გაკვეთილი არ გვეკითხოს!! სამი წამი რომ გაგძელდეს თითო გაკვეთილი, ის მაინც ჰკითხავს და შეიძლოდებე ბავშს დაუსვამს ცულ ნიშნებს—თქვა სოსომ, რომელიც ალბათ გულ-ნატყენი იყო ამ მასწავლებლისგან.

— მაგას არ დაეიჯერებ, არ დაეიჯერებ, რომ მასწავლებელი ვისმე ემტერებოდეს. შენ და ნიკო ზარმაცები ხართ და იმიტომ ვერ სწავლობთ კარგათ... ხვალ ვნახავ, როგორ მოწმობას მოიტანთ—, თქვა იორამმა.

სოსომ და ნიკომ თავი ჩალუნეს, ეტყობოდათ, რომ კაი მოწმობას ვერ მოიტანდნენ, შაქრომ კი თავმოიმწონეთ თქვა:

— იმედი მაქვს, კაი მოწმობას მოვიტან და გასიამოვნებთ.

— ვიცი, შეილო, ვიცი და კაი საჩუქარსაც მოგცემ.— უთხრა შაქროს მამამ.

— ხუთ მანეთს მაჩუქებ?!

— გაჩუქებ...

— ჩემი ამხანაგი, ობოლი გიგო, რომ ამ ბედნიერ დღეებში ჩემთან მოვიყვანო, არ გეწყინება?!

— არა, შეილო, არ მეწყინება, შეილსავით მივიღებთ.

— ხუთი მანეთით გიგოს ტანისამოსი და ფეხსაცმელი უნდა ვუყიდო.

— შენი ნებაა, შეილო! შენ ოღონდ ისწავლე და მთელ ჩემს ქონებას ზედ გადაგაგებ. ჩემო შაქრო! შენ ახარებ შენი მოხუცე-

ბული მამის გულს. სოსო და ნიკო სიზარმაცით გულს მიღონებენ: რვა წელიწადია რაც თითო მათგანი სწავლობს და მესამე კლასს ვერ გადაშორდენ. შაქრო! მასწავლებლები შენს ქებას მეუბნებიან და ძლიერ გემადლიერებიან... შენგან ბედნიერი ვარ...

— რაც უნდა ეჩიინო, ნიკო და სოსო მაინც არას ისწავლიან: „არ გათეთრდება ყორანი, რაც უნდა ხეხო ქვიშითა“—ნათქვამია, — უთხრა იორამს ნინომ 'მეწუხებით.

— ბოლოს ინანებენ, მაგრამ გვიანდა იქნება. თქვა იორამმა.

— მართალია, შენმა სიცოცხლემ, მართალი...—უთხრა ნინომ — ტყუილათ კი არ უთქვამს დაეით გურამიშვილს:

„ჯერ მწარე ჭამე, კვლავ ტკბილი,

თუ ნძებ გემოვნებასა;

თავს სინანული სჯობია

ბოლახ ჭამს დანახებსა.

.

.

მაშინ იზარებს მწიღნავი,

ოდეს მოისთვლის მტევნებსა;

ეგკუდ მოსწავლე სწავლას

და სწულ ჭეოფს, განისკენებს!

სწავლა სიკედილმდე შენია,

მუდამ შენთანა მყოფელი

მას გეცილების ვერაეინ,

არ არის ვასაყოფელი.

.

.

თუ ვაცს ცოდნა ანა აქვს

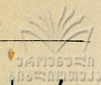
გასტანჯავს წუთისოფელი!“

შაქროს იმ ღამეს სიზარულით აღარ დაძინებია... მოუთმენე-

ლათ მოელოდა გათენებას, როდესაც ის თავისს საყვარელს ამხანაგს გივოს სასიამოვნო ამბით გაახარებდა...

III.

სიხარულით აღელვებულ შაქროს გათენებისას ძლივს ჩაეძინა... ძილში ნახა მეტათ საუცხოვო სიზმარი. ეითომ შაქრო პალესტინაში არის, იმ კურთხეულ მხარეში, სადაც დაიბადა, ალიზარდა, ჰქადაგებდა, ჯვარს ეცვა, მოკვდა, აღსდგა და ცაში ამალდა მაცხოვარი ჩვენი იესო ქრისტე. ხედავს შაქრო: ერთ ადგილს, ხეს ქვეშ— აუარებელი ხალხი შეგროვილა და მოკრძალებით ყურს უგდებს ერთ მქადაგებლის სწავლა-დაროგებას... მრავალი ხალხია აქ მოგროვილი: მოხუცებულნი, ახალგაზდები, ქალები— ძუძუ-მწოვარი ბავშვებით, ფარისეველები, მწიგნობრები, საღუკეველნი; აქ არიან შვიდი-რვა წლის ყმაწვილებიც, რომელნიც მხიარულათ დარბიან და ზოგი პეპელას დასდევს ბუჩქნარში, ზოგი ანკესით თევზს იჭერს ახლოს მოჩუხჩუხე ანკარა მდინარეში. შაქროც იქ არის... მხოლოდ უკვირს, რომ იქ ამხანაგებს ვერ ხედავს, სულ უცხო, უცნობი ხალხია. ერთს და იმავე დროს მას კადეც ეშინია და კადეც უხარია— ამ უცხო სანახაობისა... ის ყმაწვილების გროვაში არ ერევა; ან როგორ გაერევა შვიდი-რვა წლის ყმაწვილებში თოთხმეტი წლის შაქრო? ეს ხომ მისთვის სირცხვილი იქნება?!... ის დაკვირვებით მისჩერებია მქადაგებელს და გულ-მოდგინეთ ისმენს თითოეულ მის სიტყვას და გულის ფიცარზე იწერს. მქადაგებელი დაწყნარდა... ლოცვა-კურთხევა გადმოსცა ყველას. ხალხმა მუხლი მოიყარა და თაყვანი სცა მას. შაქრომაც მოიყარა მუხლი და თანაც უზომოთ უხარია, რომ ეღიროს მაცხოვრის ხილვას, იმ მაცხოვრისას, რომლის ამბების აღწერას დიდი აღტაცებით სწავლიობდა კლასში. აჰ, აგერ მობრძანდება მაცხოვარი. „იესო, ძეო დავითისაო!— მიშველე“— შესთხოვს ბრმა, შესძახის მისუსტებული სნეული, შებ-

ღვის ჭკუა შეშლილი, და ის კურთხეული მაცხოვარი ყველას ერთი სიტყვით, ერთი ბრძანებით ჰკურნავს სენისგან. უხარიათ, ძლიერ უხარიათ სწულეებს მოარჩინა, ალტაცებულებმა აღარ იციან სიხარულით რა ქნან... ისინი მისძახიან იესოს: „კურთხეულ არს მომავალი სახელითა უფლისათა“... ყველა მიდის მასთან ლოცვა-კურთხევის მისაღებათ; ერთი-ერთმანეთს აწევიან, ჩქარობენ, დიდი მოძრაობა, დიდი ხმაურობა... ბავშვებმა თავი დაანებეს ცელოქობას და გაეშურენ მაცხოვრისკენ—მისგან ლოცვა-კურთხევის მისაღებათ, მაგრამ ხალხი არ უშვებს მათ, უშლის მაცხოვართან მისვლას.

— თქვენ რაღა გინდათ, ბავშვებო, თქვენთვის არა სცალიან იესოს—ამბობს ერთი ფარისეველი—წადით, წადით, ითამაშეთ, ხალხს ფეხებში ნუ ეჩხირებით... იესოსთან მისვლა რა თქვენი საქმე?! ჩვენ სულ სხვა ვართ, თქვენ ჯერ პირზე დედის რძე არ შეგშრობიათ... წადით დაიკარგეთ... ეს სიტყვები იესომ გაიგონა... ბავშვები მაინც თავისას არ იშლიან; იმათ უნდათ ხალხის გროვა შუაზე გააპონ, მაგრამ დიდები ხელს უცარავენ, არ უშვებენ, აბრკოლებენ...

— წადით, თორემ ამ ჯოხს ხედავთ?!—დაუყვირა ერთმა მოხუცებულმა ბავშვებს ბავშვები მაინც თავისას არ იშლიან. ისინი იესოს მოციქულებს მიუახლოვდნენ, რადგან ეგონათ, რომ ესენი მაინც დაეხმარებოდნენ და მათ მაცხოვართან მიიყვანდნენ ლოცვა-კურთხევის მისაღებათ. მაგრამ იესოს მოციქულებმაც არ აუსრულებს ბავშვებს გულისწადილი. ახლა კი დაღონებული თვალცრემლიანი ბავშვები უკან გაბრუნდნენ—სახე-მკჷვნარენი, მოწყენილნი, დანაღვლიანებულნი. გულთა მხილაემა მაცხოვარმა იცოდა, საქმე რაში იყო, ძლიერ გაჯაერდა და ბრძანა: „დაცადეთ, რომ ეგ უჭქები ჩემთან მოვიდნენ და ნუ უშლით მათ, წადგან მკათი და მკათის მსგავსებისა სსუფუკელი ცისა“. უეცრათ გაირღვა ხალხის გროვა და მრავალი ბავში ქუდ-მოხდილი მივიდა მაცხოვართან, რომელმაც ისინი სიტკბოებით მიიღო, თავზე ხელი დაადვა და აკურთხა... ამ შემთხვევით ისარგებლა შაქრომაც და მივიდა მაცხოვართან, რომელმაც

მასაც დაადგა თავზე კურთხეული ხელები, დალოცა და აკურთხა. ბედნიერია შაქრო, ბედნიერია, რომ ეღიბსა მაცხოვრის ნახვას; გული-სიამოვნებით უძგერს და გამოუთქმელ სიტყვობას გრძნობს. მას სურს დიდხანს უცქიროს იესოს, მის ღმობიერ ღვთიურ სახეს, ისმინოს მისი პირ-წყლიანი მოძღვრება, მის გვერდით იყოს, მისი მოწაფე გახდეს, მისი მცნებების აღსრულებას თავისი სიცოცხლე შესწიროს...

ისევ დაიწყო იესომ ქადაგება. ხალხი სმენათ ვადიქცა. შაქროს ესმის შემდეგი მისი სიტყვები, რომლებიც ქრისტეს მეორეთ მოსვლას და უკანასკნელ გასაშართლებას შეეხებათ: „როცა მოვა ძე კაცისა“ — ბრძანებს მაცხოვარი — „თვისის დიდებით და ყოველი ანგელოზებიც მასთან იქნებიან, მაშინ დაჯდება იგი დიდების ტახტზე და ეტყვის ცოდვილებს: წადით ჩემგან, წყეულნო, სამუდამო გაუქრობელს ცეცხლში, რომელიც ეშმაკებისა და მათის მსახურებისთვისაა გამზადებული: რადგან მშვიოდა, და არ მაქამეთ მე, მწყუროდა, და არ მასვით მე; შორიდან მოსული ვიყავი, და არ მიმიღეთ მე, შიშველ-ტიტველი ვიყავი, და არ შემმოსეთ მე, ავით ვიყავი, და ჩემთან არ მოხვედით, საპყრობილეში ვიყავი, და არ მნახეთ მე. მაშინ ცოდვილებმა უთხრან მას: უფალო! როდის გნახეთ მშიერი, ან მწყურვალი, ან შორიდან მოსული, ან შიშველ-ტიტველი, ან ავთმყოფი და ან საპყრობილეში დამწყვდეული და არ გაგიწიეთ სამსახური?!... ამ სიტყვებს შემდეგ ცოტა შეჩერდა იესო, აქეთ-იქით გაიხედა, შენიშნა მრავალი გლახაკი თავის ახლოს, მათკენ ხელი გააშვირა და ასე თქვა: „მაშინ მიუგოს ძემან კაცისამან ცოდვილებს და უთხრას მათ: ქეშმარიტათ გეტყვით თქვენ, რად არ უყავით ერთსა ამს მცირეთაგანსა, ჩემსა ძმასა, რად მე მიყავით“... შაქრო მიაჩერდა გლახაკთა გროვას: იქ იყვენ წელში მოხრილ მოხუცებულები, ტიტველ-შიშველი, ძონძებით შემოსილი, თვალცრემლიანი, ჩამომხმარი, შიმშილით კუჭ-დამწვარი ადამიანი; აქ იყვენ უღმრთე, დაღონებული, ობოლი ბავშვები, რომელთ რიცხვში შაქრომ

მოულოდნელათ შეამჩნია თავისი გულითადი მეგობარი გიგო, შეამჩნია და მისკენ სიხარულით გაიქცა. გიგომაც თვალი შეასწრო შაქროს და ისიც მისკენ გაეშურა... აი, კიდევ მიუახლოვდნენ ერთმანეთს და, რომ უნდოდათ ერთმანეთი ტკბილი მეგობრული სიყვარულით დაეკოცნათ, — სწორეთ მაშინ გამოაჭყიტა შაქრომ თვალები... ის დედამ გამოაღვიძა: კლასში წასვლის დრო არისო, მოემზადეო... შაქრო დიდ ხანს ვერ გამოირკვა ამ ტკბილი სიზმარიდან... დილითვე ჩაის სმის დროს, მან დაწვრილებით უამბო დედამამას თავისი საუცხოველი სიზმარი.

— შეილო! რახან იგრე ღარიბია ი შენი მეგობარი გიგო, შენთან იცხოვროს, სანამდის სწავლას დაამთავრებდეს... სხვის შეილობას არ ეაკრძნობინებთ... უთხრა მამამ შაქროს.

შაქროს გადმოცვივდა სიხარულის ცრემლები, ენა დაება და მამისთვის უბრალო მაღლობის თქმაც კი ვეღარ მოახერხა...

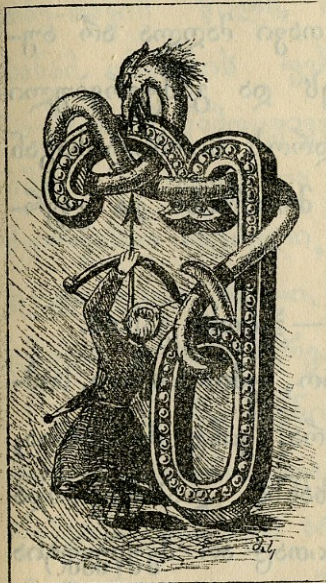
ამას შემდეგ შაქრომ გიგო თავის სახლში გადმოიყვანა. მათ იორამმა მისცა ერთი პატარა ოთახი, რომელშიაც ისინი ერთათ ცხოვრობდნენ და ერთათ მეცადინეობდნენ... შაქრო და გიგო დღესაც მეგობრები არიან და ბეჯითათ სწავლობენ ერთ სასწავლებელში. იორამი თავის ხარჯით ზრდის გოგას და უპირებს მას თავის შეილთან ერთათ უმაღლესს სასწავლებელში გაგზავნას... შაქრო დღესაც გულ-კეთილია, ღარიბი და ლატაკი ებრალება. ყველა, დიდი და პატარა, მოხუცი და ახალგაზდა შაქროს ემაღლიერება, აქებს და სულით და გულით ინატრის მისთვის ბედნიერებას და დღევრძელობას.

ილ. ფ—ბე.

„ფული არ არის ბედნიერება“.

(რუსულიდან).

ვენერი გაზაფხულის დღე იდგა; ბუნება მორთულ-მოკაშმული მზეს ეაღერსებოდა, ფრინველებს ჟივილ-სივილი გაჰქონდათ; აგერ მერცხალ-მა ცაში კეკლუცათ შეინაჟარდა, იქ რამდენჯერმე შემოტრიალდა, აჭიკჭიკდა და დაეშვა ძირს. ხეები ნა-

ზათ შეირხენ, ევაჟილები აბიბინდენ, ბალახებში მიძალული ჭია ღუა აფუფუნდა, სოფლის მცხოვრებნი ზამთრის ძილისაგან გამოფხიზლდენ და ბანა მისცეს ბუნების მხარულებას. ქალაქის მცხოვრებნი სოფლებისკენ გაეშურენ.

სოფელ ივანოვკაში საზარაკოთ მოვიდა მოხელე ალფუსიევი ცოლით და შვიდი შვილით. ბავშების სინარულს; საზღვარი აღარ ჰქონდა, ტკებოდენ სოფლის სიშენიერით. მზე ამოჰყოფდა თავს თუ არა, ისინი წამოხტებოდენ ლოგინიდან და სძაურობით, ევირილ-სიძღვრით, იწყებდენ სირბილს ზატარა ბაღში. დღესაც ვაჟებს ერთათ მოეყარათ თავი და ცხენობანას თამაშობდენ,

უნცროსი სამი ქალი ჰეპელებს დასდევდენ, უფროს ქალი-
შვილს ოლას, მოეკეცა ბალახებზე და წიგნსა კითხუ-
ლობდა; ეტეობოდა წიგნს ძრეელ გაერთო, რომ თითქ-
მის მთელი საათის განმავლობაში, თავი მალა არ აუ-
ღია. მერე რაღაც ფიქრებმა გაიტაცეს და გაძტვრებული-
დიდხანს შორს გაიუფრებოდა. ამ დროს სირბილისაგან-
დაქანცულმა უნცროსმა მძამ, ვასომ, მოირბინა და გვერ-
დით მოუჯდა.

— რაზე ჩაფიქრებულხარ, ოლა? — ჰკითხა ვასომ.

— რაზე და სიმდიდრეზე. იცი, ვასო, ჩემის აზრით, სიმ-
დიდრეზე კარგი ქვეყანაზე არა არის რა, ვინც მდიდარია,
ბედნიერიც ის არის! — ოლა დიდხანსა ლაპარაკობდა
ამ საგანზე და ვასოს ერთი სიტყვითაც არ შეუწევუტია
მისი ლაპარაკი; მანაც ბავშვები ოლას უფროსათა თვლი-
დენ და მისი ლაპარაკიც ეოველთვის ჭკვიანურათ მიან-
დათ. ამ ლაპარაკის დროს დედამ გაუარა გვერდზე და
ეური მოჰკრა და-ძმის ბასს. — „ოლა, შვილო, შენ მა-
ლიან შემცდარი ხარ, რომ სიმდიდრეს ეველაფერზე მაღ-
ლა აყენებ; ეოველთვის ბედნიერება იქ ხომ არ არის,
სადაც სიმდიდრეა.“ ოლას, დედის ლაპარაკზე ცოტათი
შეწყნა, არაფერი არ უთხრა. მაგრამ გულში კი ისევ
სიმდიდრეზე ოცნებობდა. მან ზარმაცათ დახურა წიგნი და
დანარჩენებთან ერთათ გამართა აივნისაკენ, სადაც საუ-
ჭმე უკვე მხათ იყო. ეოველთვის მათ საუხმეს შეადგენ-

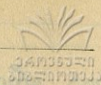
და ერთი თავი საჭმელი, თითო ჭიქა რძე და შავი ჰური, მაგრამ ბავშვებს მანც სუეოველთვის გემრიელათ ეჩვენებოდათ სოლმე. აი, ახლაც, უველა გემრიელათ შეექცეოდნენ თავ-თავის წილს, მხოლოდ ოლა იჯდა ჩაფიქრებული, სანამ ცხენების ფეხის ხმამ არ გამოარკვია. ბავშვები საუზმიდან წამოცვივდნენ ზე მესრისაკენ მიამურეს; მშობლებმაც მოიხედეს და დანახეს შექიერ ცხენსე მჯდომი-მეირფასათ ჩაცმული, ჰატარა ქალი. ცხენს გვერდით მოსდევდა დიდი ძაღლი. უკან მოსდევდათ მდიდრულათ ჩაცმული მოსამსახურე.

— აჰ, რა ბედნიერია! — წამოიძახა ოლამ, რომელმაც შურით მიაპყრო თავლები ჰატარა ქალს და მანამდის უუერებდა, სანამ იგი არ მიიძალა. როდესაც ბავშვები დაწუნარდნენ და კვლავ შემოუსხდნენ საუზმეს, მამა მიუბრუნდა ოლას და ჰკითხა: — რათა გკონია, შვილო, ის ბედნიერი?

— როგორ თუ რათა, მამა, განა სასიამოვნო არ არის, იმისთანა ცხენით სეირნობა და იმისთანა ჩაცმა.

— დიხსაც, ჩემო კარგო, სასიამოვნოა, მაგრამ ნუ თუ მაკაშია ბედნიერება?

— მაშ რაშია, მამილო? განა შეიძლება ჩვენც ცხოვრება შევადროთ იმისას, ჩვენ არ გვაქვს და არც გვექნება იმისთანა მორთულობა, არა გვეავს იმისთანა ცხენები ზე მოსამსახურეები, ჩვენ უოველთვის ფეხით დავდივართ, ან კიდევ დიდი ამბავია თუ ათასში ერთხელ ეტლით წა-

ვალთ სადმე, ის კი... ოღამ აღარ დაამთავრა სიტყვა, წამოხტა, აკოცა დედ-მამას და საჩქაროთ გაიქცა წინანდელ ადგილას; ის სულ ჰატარა ქაღსე ჭფიერობდა; მის გულში გაიღვიძა რაღაც არა ჩვეულებრივმა გრძნობამ. მას შურ-და ჰატარა ქალის მდგომარეობა. თუმცა ახსოვდა, დედის დარჩება: „თავის დღეში სხვისა არაფერი არ უნდა შეგპურდეთო“, ოღა გრძნობდა ამას, გრძნობდა, რომ ცუდი იყო შური, მაგრამ ვერაფერი ვერ მოეხერხებინა მის წინააღმდეგ.

— ოღა, უუუ! — გაისმა მისი უძცროსი დის ხმა. — ჰაა, რა იყო? მიუგო ოღამ. — გძინავს? — არა. — როგორ არა, რომ თითქმის მესხეთ გეძახი და შენ კი ჰასუსს არ მძძღეუ. — „მართლა? — მართლა, მაშ! — მაშ „მომიტევე ჩემო კარგო, არ გამიგონის; რა გინდოდა? — მამა გეძახის. — რათა? — არ ვიცე. ოღა აუჩქარებლივ ადგა და გაემართა ოთახისკენ. მამა საწერ მავიდასთან იჯდა.

— მამა, შენ მეძახოდ? — ჰო ჩემო კარგო, მე სათხოვარი მძქვს და უნდა ამისრულე. — დიდი სიამოვნებით, მამილო. — აი საქმე რაძია; ეს ქაღაღდები საჭიროა, რომ საჩქაროთ ჩემ უფროსს, თავად გორსკის, მიერთვას. ამისთვის დავი-ძახე, რომ შენ წავგელო, რადგან მხარეული დედაკაცი სა-დილს გვიმხადებს, გოგო სარეცხსა რეცხავს და, ბავშვებს რომ მივანდო მეძინა არ დაჰქვარგონ. აბა, შეილო, შე-გიძლია აასრულო? მისი ავარბავი ორი ვერსის სიძორეხეა.

— კარგი, მამილო, მე მხოლოდ კაბას გამოვიცვლი; ოღონდ საჩქაროთ ჩაიცვა ცოტა უკეთესი კაბა, გამოართვა მამას ქაღალდები და გაემკვხავრა. ბუნების სიშვენიერე არ იქცევდა ოლას უურადლებას. იგი მიდიოდა და თან ჭფიქრობდა: „ეჰ, დედაც და მამაც ცდებიან, რომ ამბობენ: ბედნიერებას სიმდიდრე არ შეადგენსო; ტუუილია, ჩვენ, რომ შიდიდრები ვიყუვთ, მოსამსახურეს გავკვხავნიდით, ახლა კი მე უნდა შევასრულო მისი მაგიერობა და ისიც ფუხით; არა, არ დავიჯერებ, რომ სიმდიდრე არ იყოს ბედნიერება. სუუველაფერი სიმდიდრისგან წარმოდგება; მე დარწმუნებული ვარ, დღეს რომ ქალმა გაიარა, სრული ბედნიერია. ოჰ, ღმერთო, იმას ისეთი მხვედრი არ გუნე, ის ყოველისფრით დააჯილდოვე და მე კი... ჭფიქრობდა ოლა ღ თან დაქანცულივით მიდიოდა. აგერ თავადის აგარაკიც გამოჩნდა, ღმერთო ჩემო, რა შვენიერებაა და რა განსხვავებაა ამ შვენიერებასა და მათ ზატარას სახლს შორის. განიერი ცაცხვის სეივანი მიდიოდა ზირდა-ზირ საუცხოვო კიბეების, რომელსაც ათასნაირი ჩუქურთმები და ქანდაკები აშვენებდენ; აქეთ-იქით იყო კვლები ვარდებით და ზამბახებით შემოზღუდული. იასამანი და სხვა-და-სხვა მცენარეები ამკობდენ ბაღს. ოღონდ, გაშტერებულმა ამ შვენიერებით, გააღო კარები და შევიდა.

— რა ცნებავთ, ემაწვილო, დაეკითხა ოლას ძვირფასათ ჩაცმული მოსამსახურე.

— მე თავადის ნახვა მინდა.

— თუ შეიძლება ცოტა ხანს მოითმინეთ, თავადს მოვახსენებ.

— უთხარით, რომ ბატ. ალფუსიევის ქალს მოუტანია საჭირო ქაღალდებითქო. — მოსამსახურემ ჩუმათ დაუკრა თავი და გაბრუნდა უკან.

მარტოთ დარჩენილი ოლა ცნობის-მოყვარეობით შინაჰყვდა ეველსფერს და უფრო და უფრო აღტაცებაში მოდიოდა. — მობძანდით, თავადი გთხოვთ. მოახსენა მოსამსახურემ.

ოლა ავიდა კიბეზე, გაიარა რამდენიმე ოთახი და შევიდა სამუშაო ოთახში, სადაც სავარძელზე გადაწოლილიყო ჯერ კიდევ ახალგაზდა თავადი.

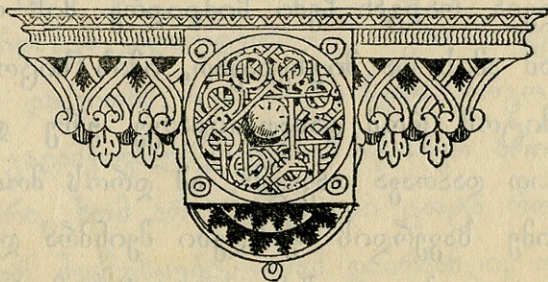
— გამარჯობა, ჩემო ჰაწია, — უთხრა თავადმა და წამოდგა მისაკებებლათ — მაღლობელი ვარ ქაღალდებისათვის, ოლამ გარდასცა ქაღალდები — „ჰასუსი არაფერია საჭირო? კრძალვით დაეკითხა ოლა — არა ჩემო გარკო, მე მხოლოდ მინდოდა გადამეთვალყურებინა, სწორეთ არის გადაწერილი თუ არა. ხომ არ შეწუსდები ცოტა რომ მოიცადო? — „არა, არ შეწუსდები. — მაშ დამბრძანდი; თავადმა სკამი უთავაზა. ოთახში სიჩუქე ჩამოვარდა, რომელსაც მხოლოდ საათის ხმაურობა არღვევდა ოლა აღტაცებაში მოჰყავდა, მდიდრულათ მორთულ ოთახს. ამასობაში გაიარა ნახევარ საათმა; თავადმაც დაამთავრა კითხვა. — მაღლობა გარდაე-

ცი მამას, ჩინებულათ არის გადაწერილი. — მაშ მე გახს-
 ლებით. — შენი ნებაა, ჩემო კარგო, მაგრამ, ცოტა კიდევ
 რომ დაისვენო, კარგი იქნება; შენ ძრეულ დაღალული იქ-
 ნები. — „არა მიშავსრა, — მიუგო ოლამ, მაგრამ წასვლით
 კი არ წასულა, რადგან თავადმა ისე მოხერხებულათ და
 ტკბილათ დაუწყო საუბარი, რომ ოლა ნახევარ საათს
 კიდევ დარჩა. — ბავშო, მაშ თქვენ შვიდნი ხართ და ეველა-
 ნი კარგამყოფნი? — ოლა დააცქერდა თავადის სახეს. ღმერთო
 ჩემო! რამდენი ტანჯვა, რამდენი ნაღველი და ღრმა მწუ-
 ხარება იხატებოდა თავადის ჯერ კიდევ ლამაზ სახესზე.
 — ჩემო კარგო, შენ მშობლებს შვიდი შვილი ჰყოლია, — გა-
 ნაკრძო თავადმა, — მე კი მუავს მხოლოთ ერთი ქალი, რომე-
 ლიც უწებლოთ იტანჯება; ზირველ დანახვაზე, ვერაფერს
 შეატყობთ ჩემ მამოს, რადგან იგიც წითლათ ღვივის ბ კარ-
 გი შესედულობისაა, როგორც შენ. არაფერი არ აკლია ბ
 არც დააკლდება, რადგან ჩემი სიმდიდრე მის ფერსთ-ქვეშ
 არის, მაგრამ ამის და მიუხედავათ, იმის სიცოცხლე უბე-
 დურებაა; იმიტომ, რომ დაბადებიდანვე ერთე და მუნჯია.
 — მწუხარებათ დათავა თავადმა. ამ ღროს მოისმა კაბის
 შრიალი; მძიმე ხავერდის ფარდები შეინძრა და ოთახში
 ხმაურობით დიდი ძაღლი შემოვარდა; მას მოჰქევა პატარა
 ქალი, რომელშიაც ოლამ იცნო დილანდელი ნახული ქალი!
 საცოდავი ბავში მწარე ღიძილით მივარდა მამას, მოჰხვია
 ხელები და ცდილობდა კარდაეცა შთაბეჭდილება დღევან-

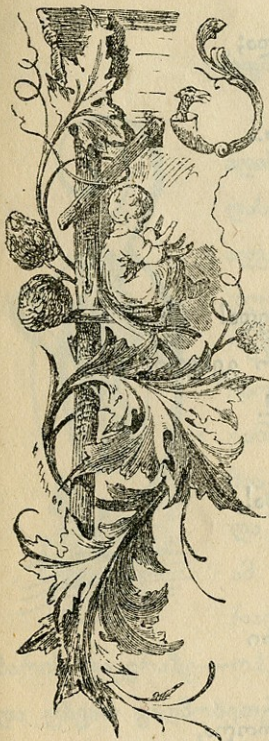
დელი სეირნობისა, თავადი მიჩვეული იყო ქალის სულის მდგომარეობის გაკებას და თვითონაც უტყვი ნიშნებით ანიშნებდა. ოლამ დიდხანს უეურა იმათ მუნჯურ ლაპარაკს, მაგრამ ბოლოს ველარ შეძლო, გამოვარდა ოთახიდან და გაეშურა სახლისკენ. იქ ყოველივე უამბოდედ-მამას, ძმებს, დებს და თან დაუმატა; „ახლა კი სრულიად დაგრწმუნდი, რომ ფული არ ყოფილა ბედნიერებათ.

— ახლაც გინდა, რომ ძაძოს ადგილას იყო? ჰკითხა მამამ. ოლა ზასუსის მაგივრათ მთლათ გაწითლებული ჩამოკვიდა ეელზე მამას და ცრემლებ მორეული არწმუნებდა, რომ ქვეყანაზე არას დროს, არავის მდგომარეობას არ შევიშურებო.

ელენე ან—სა.

სოლოღას ლექსი.

დგა სოლოღა, წავიღა,
დადგა სტამბოლის გზაზედა:
შეიღი დღე-ღამე იარა,
ხონტქარს მიადგა კარზედა.
ხონტქარი შინ არ დაუხედა,
ვეზირი მოდგა კარზედა;
სოლოღა შეიპატიჟა,
დასვა ხალიჩის თავზედა:

—სოლოღავ, რისთვის გარჯილხარ
ამ დიდის ხონტქარის კარზედა?

—არაფრისათვის, ბატონო,
საქმე რამ მქონდა წამზედა.

—სოლოღავ, ძრიელ გაქებენ
ჯირითის გასროლაზედა.

ჩვენცა გეყავს ერთი არაბი,
გათქმული, ქვეყანაზედა!..

—მე ჯირითისა რა ვიცი,
გაზდილმა გურჯისტანზედა!

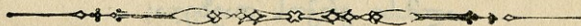
რაკი არ მამეშვებიან,
შემსევან ნაქეცსა ცხენზედა;

ოქროს უნაგირ ზედ ედგას,
ალმასი ერჭოს თავზედა;

შეიდ მეჯინიბეს ეჭიროს,
კიდევ დგებოდეს ყალბზედა!..

ორშაბათ დილა გათენდა,

გაეიდენ მოედანზედა.
 ქარივით მოჰქრის სოლოლა,
 არაბი მოსდევს კვალზედა;
 ორი ესროლა არაბმა, —
 ერთიც არ ირტყა ტანზედა;
 მესამე რომ გააქანა,
 მოარტყა ტახტას თავზედა..
 სოლოლამ ცხენსა აკოცა:
 გადამარჩინე წამზედა!.
 არაბო, პირი იბრუნე,
 სოლოლა მოგდევს კვალზედა!
 —ერთის მეტს ჯირითს არ გესგრი,
 მასაც ღეთის ბედობაზედა!.
 ერთი ესროლა, არაბი
 დასცა ძირს, მიწის კანზედა!,
 ხონთქარსა კაცი მიუა:
 არაბი მოკლეს წამზედა!
 —ჩემი არაბის მომკვლელი
 აქ მამიყვანეთ, კარზედა...
 ხონთქართან მიჰყავთ სოლოლა,
 ფეხები მიაქვს განზედა.
 —ნუ გეშინიან, სოლოლავე,
 თულებს დაგადგმენ თავზედა;
 ფაშობას დაგილოცავენ
 ოსმალის მიწა წყალზედა!.

წ უ ა რ ო.

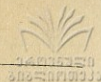
წაფიელ პატკანინისა. (სომხუჭიდას)

ადასახლებულთა ჯგუფი გამოჰქცეოდა მტრებს და დასახლებულიყო ერთ მივარდნილ და უდაბურ ადგილს. გაზაფხული იყო; გარდახეწილები ყურადღებას არ აქცევდენ, არაურათ აკლებდენ იმ გარემოებას, რომ ახლო-მახლო სრულიად არ მოიპოვებოდა არც მდინარე, არც წყარო. ერთმა მათგანმა, უფრო გამოცდილმა და შორს გამჭვრეტმა, მიაქცია ყურადღება ამ არა სასურველ გარემოებას და თავის არჩეულ ბინაზე მიჰყო ხელი ჭის თხრას; ამ საქმეში გულიანათ შეველოდენ მისი ამხანაგები, რადგანაც სხვა საქმე არა ჰქონდათ-რა. რამდენისამე

ბარის დაკვრაზე—ოჰ, საკვირველებაე!—აღმოჩნდა ძარღვი წყაროსი და უხვათ გადმოხეტქა ციმა წყალმა. პატრონს (მისი სახელი იყო ჰავა) ძალიან გაეხარდა, აგრეთვე გაეხარდათ მის გულწრფელ მეგობრებსაც, რომლებიც ღმერთს მადლობდენ, რომ ამისთანა მოულოდნელი წყალობა გამოუგზავნა მათ მეზობელს, დარწმუნებულნი იყვენ, რომ ცის ნამი არ მოაკლდებოდათ, მაგრამ თუ ოდესმე მაინც დააკლდებოდათ, სადარდელი არ გაუხდებოდათ, რადგანაც მათი მეზობლის ეზოში ამოჩუხჩუხებდა ლამაზი წყარო, რომლის წყალსაც პატრონი არ დაუჭერდა, მით უფრო, რომ—ფიქრობდენ—იმდენი წყალი მისთვის საჭირო არ იქნება და წილს დაგვიდებსო. თუმც მათი ჭკუა და საღი მსჯელობა ასე აფიქრებდა მათ, მაგრამ სულ სხვა იყო ფიქრი ჰავასი.

წყაროს წყალი-კი სულ ქვეითა და ქვეით მიდიოდა.

მინდვრები დახნეს, დათესეს; წვიმებისა და მაცოცხლებელი მზის სხივების წყალობით თესლი გაღვივდა, ლამაზათ აზიზინდა და რამდენისამე კვირის შემდეგ ჯეჯილი უკვე ერთ მტკაველს ასცილდა. დარი შეიცვალა: დილიდან საღამომდის სულ მოწმედილი იყო. მზემ უფრო მოუჭირა; აღმოსავლეთის ცხელმა ქარებმა ჯეჯილი შეაყვი-თლა. წყაროს პატრონი კი არ დარდობდა: თავის ყანაში წყალი შეუვდო და გადაარჩინა გოლვას. სხვებმა რომ ეს ნახეს, მოისურვეს აგრეთვე მოარწყვა თავისი ყანებისა, მაგრამ ჰვამ წინადღითვე პი-რობა ჩამოართვა. „თუ მომეშველებით წისქვილის გამართვაშიო — უთხრა მან, — მაშინ არა თუ წყალს დაგანებებთ, არამედ წისქვილსაც გათხოვებთ პურის დასაუქვავათო“. გარდახვეწილნი დარწმუნდნენ მისი ნათქვამის სიმართლეში: მართლაც საჭირო იყო წისქვილი. ამი-ტომ სიხარულით შეუდგნენ წისქვილის შენებას, რომლის სამაგიე-როთაც ჰვამ დაანება წყალი, რომ მოერწყოთ თავისი ყანები. დადგა შუა ზაფხული; ყანები შემოვიდა, როცა გარდახვეწილთ გა-თიბეს ყანები და გაღვწეს, მივიდნენ ჰვასთან და უთხრეს: „წისქვი-ლი გვათხოვე, პური უნდა დავუქვათო.“ ჰვამ უთხრა: „ჩემ საღ-გომს გარშემო ქვის მაგარი გალავანი შემოავლეთ და დაგაფქვევი-ნებთო“. მართლაც მის სახლს შემოავლეს მაღალი და მაგარი გალავანი და მკვიდრი კარები გაუკეთეს, რომლის შემდეგაც დაუქვეს ხორბალი თავისი პირველი მოსავლისა. გავიდა ზამთარი და დაღ-ვა გაზაფხული; გარდახვეწილნი კვლავ შეუდგნენ ხენა-თესვას. ჰვამ უთხრა მათ: „ჩემი მიწები დახანით, დათესეთ და მომიმკეთ, თორემ არც მოსარწყავ წყალს მოკცემთ და არც წისქვილსაო“. გარდახვე-წილთ მოიფიქრეს და დაეთანხმნენ: მოუხნეს, დაუთესეს და მოუმი-კეს; თითონ ჰვა კი არა თუ შევლოდა, არამედ თავზედაც ადგა და მკაცრ განკარგულებას აძლევდა, ერთი სიტყვით, უგვირგვინოთ გვირ-გვინოსნობდა მათზე.

ცოტა ხანს შემდეგ უთხრა მათ ჰვამ: „ეს ზაფხულში რომ წყალს ხმარობთ, იმაში მიწებს მიმუშავებთ, დანარჩენი დროის გან-

მავლობაში რაღა უნდა მომცეთ? აი, ამ გვარ გარდასახადს დაგადებთ: ყოველ კოკა წყალზე უნდა მომცეთ ამდენი და ამდენი მუჭა ხორბალი, თუ არა და—თქვენთვის წყალი არა მაქვსო“. და თავის ეზოში ამოთხარა უშველებელი ორმო და წყალი შიგ მიუშვა. გარდახეწილნი დარჩენ უწყლოთ. ადამიანისთვის წყალი ყოველთვის საქიროა—დასაღევათ, საქმლისთვის, სარეცხისთვის, ცხენისა და სხვა საქონლისთვის; როცა სოფლელებს წყალი ჭირდებოდათ, მიჰქონდათ ხორბალი და აძლევდნ ჰავას, პირიდან ლუკმას იცლიდნ და მის ბელლებს კი ავსებდნ: რამდენათაც ჰავას სახლი შენდებოდა, იმდენათ მისი მეზობლები ღარიბდებოდნ.

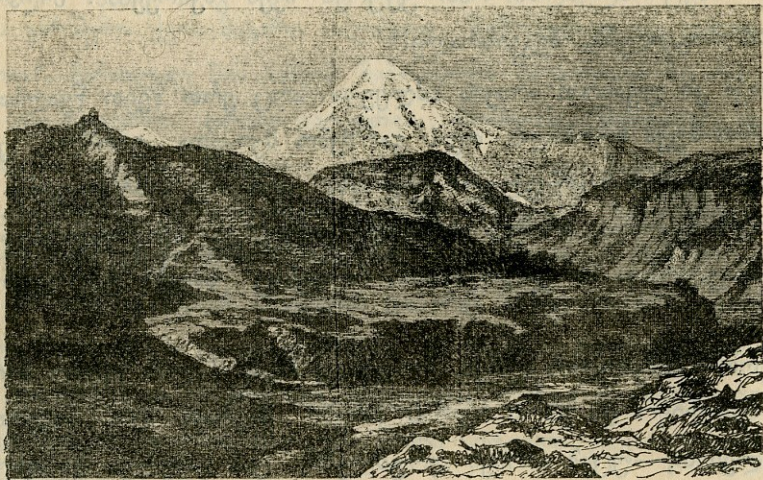
„ჰოი კაცო!—ეტყოდნ ხოლმე მეზობლები—ღმერთს დაულოცნიხარ თვისი უხვი მარჯვენით: არც პური გაკლია, არც წყალი და არც ჩვენგან პატივისცემა და სამსახური. მაგ უღღველ წყალს, რომელსაც აგროვებ ორმოში, ვერ გამოლევ ვერც შენისა და ვერც შენი შვილების საქიროებაზე; დრო გამოშვებით ჩვენც მოგვეცე! პირება გაგვიშრა, საქონელი გვეტანჯება, ჭუჭყმა შეგვეჭმა, ყანები დაგეიხმა, შეგვიბრაღე! ჩენი სიმადრით არასოდეს მშიერი არ დარჩები!... შეუხრალეღლათ რათ უყურებ ჩვენ გაჭირვებას? სიღარიბე ბოლოს მოგვიღებს, შეგვიბრაღე!“

ჰავა კი უფასოთ არავის აძლევდა არც ერთ წვეთ წყალსა და არც ერთ მუჭა ხორბალს. თვის გარშემო მყოფთა ტირილი, ცრემლი და გულის-მომწყვლელი ვედრება არა თუ სიბრალულის ნაპერწკალს ჰგვრიდა, არამედ ახარებდა კიდევ. იგი მხიარულობდა და დღესასწაულობდა მხოლოდ მაშინ, როდესაც სხვები ტიროდნ და სწუხდნ.

ერთ გაზაფხულის ღამეს, როდესაც ჰავას წყლის ორმო პირამდის ავსილიყო და ეზოს რკინის კარები მაგრათ იყო ჩაკეტილი ურდულებით,—უცებ აირიენ ღრუბლები, ცამ გაიღვა და დაუშვა საშინელი წვიმა, ისეთი ძლიერი, რომ კაცს ეგონებოდა კოკებით ასხამნო. წყალმა იწყო ორმოზე გადასვლა და, რადგანაც მაგარ გა-

ლაენსა და დაკეტილ კარებს გზა შეეკრათ, ეზოში გუბდებოდა. წვიმა უფრო და უფრო ძლიერდებოდა და ეზოში წყალიც მალლა იწვედა. სახლის კარებმა ველარ გაუძლო, გაიღო და წყალი წარღვნასებრ შევარდა სახლში. ჰავა და მისი ოჯახის წევრნი შედგენ სავარძლებზე და მაგიდებზე, მაგრამ წყალი იქაც შესწვდა, წვიმას კიდევ არ გადაელო; მიწიდან წყლები გამოჩნდებოდა, წყალი შევარდა ბელლებში, ხორბალი დასველა, მთელი სარჩო-საბადებელი სულ გააოხრა, პირუტყვი საქონელი დაახრჩო, დაიტაცა. წმიმა გაღულებლივ მოდიოდა, ღრუბლები გაშმაგებულათ ირეოდენ; წყალმა უწია ჰავას კოჭებს, შემდეგ მუხლებს, მუცელს, მკერდს და მხრებს... „ახ! — გაიფიქრა ჰავამ — რატომ ერთი კარები არ გაიღება, რომ წყალმა გზა იპოვნოს და დახრჩობას გადაერჩეთ!...“ მაგრამ კარები თითონვე მაგრათ დაეკეტნა, რომ მეზობლები არ შეპარულიყვენ და გამშრალი პირები არ დაესველებიათ. წყალმა გზა ვერ იპოვნა, უფრო ამალდა და დაახრჩო ჰავა სახლობით, რომელიც ერთ წვეთ წყალსაც არ იმეტებდა მეზობლებისთვის!...

ბ. კვანგულავი.

საქართველოს
საქართველოს

დათუნის ოჯახობა.

I

სიკძე-სიგანეზე გაჭიმულა უხარ-მასარი ტყე. ხეები ჯარებივით ჩამწკრივებულან და ამაუთ ცაში იცქირებიან. ტლანქი ტოტები შორს გაუშვერიათ, ერთი ერთმანეთისთვის მიუწვდენიათ, როგორც ხელი ხელს გადახვეულ ერთგულ მეგობრებს, და კახლართ-გამოხლართულან, გაერთებულან, ქოლგასავით გადახურვიან არემარეს. იშვიათათ გაატანს მზის სხივი ამ დაბურულ ტოტებში, რომ შეაჭეიტოს სასიხარულოთ ტყის მცხოვრებლებს; უფრო იშვიათათ მოხვდება ადამიანის ფეხი და თვალი ამ ტყის შუაგულ ადგილებს.

ახალი გასაფხულია და ტყე ნელა-ნელა იღვიძებს. სამთრის ღრმა ძილისაგან. თოვლი დნება, ხეები აქა-იქ იმოსებიან ნორჩი კუკურებით. დედამიწიდან ამოდის მწვანე ბალახი, ფრინველები მხიარული ჭიკჭიკით დაგოგმანებენ ტოტიდან ტოტებზე და ბუდეებს იკეთებენ. აქა-იქ გაჩენილ გუბეებში სტუნაობენ ბაყაუი-უიენები და თავის შიქასტა-ბაიათებს დასმასიან სხვა-და-სხვა ჭანგზე.

მაინის საამო დილავა. მხიარული, ალერსიანი მზე

აცოცხლებს ბუნებას და ჯერ კიდევ ტყის დაუბურავ ტოტებში ანათებს გამაცოცხლებელი სხივებით. ღრმა და ბნელ ხაროდან გამოვიდა დედა დათუნია თავისი ქალ-ვაჟით გასაფხურის წმინდა ჭაერის ჩასაუღაპავათ. მასაც მოწინდა ამდენი ხანი ბუნაგში გდება და თვალს წყალი უნდა დააღვეინოს; ქვეყანა დაანახოს, აჩვენოს მტერსა და მოკეთეს საქორწილო ქალ-ვაჟი, ავი და კარგი გააკებინოს, ჭკუა-გონება ასწავლოს.

მეტათ სასაცილოთ და თან საუფარლათ დაბაჯებაჯობდენ ოთხი თვის დათვის ბელები. გადღვრენილი, დარკვალებული, მოუსეშავები ზღაზღვანთ გადად-გადმოდოდენ გასუქებულ ბატებსავით და მიძუნძულობდენ დედა დათუნისასაკენ.

დედა დათუნია სიფრთხილითა და მზრუნველობით ადევნებდა თვალ-უურს თავის ბელებს და თითოეულ იმათ ფეხის გადადგმაზე რაიმე შენიშვნას ამლეკდა.

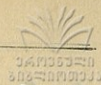
— გოგო, ვისა გეგხარ, შე უბედური დღის გაჩენილო! როგორი შენი დედ-მამის შვილი ხარ! ეუბნებოდა დათუნ-დედა თავის ქალ-ბოკვერას (ბელს): „რათა ხარ აკრეთი დულულა, მშიძარა და გულკეთილი? ჭადიდან ნახშირი ვერ გამოგიდია! გლეხის ჰატარძალივით მოგიკუშავს ჰირი და ბაკეს ბაკეს არ აშორებ! ძალიან მაწუხებს, შენმა გასდამ, შენი მაგკვარნი საქციელი, რომ ვერაფერ წარმატებას ვერა ვსედავ შენში! აი, შენ მამია დათოს

მანც შეხედე! ვენაცვალე ჩემ ბურღუკა ბიჭუნის, ჩემ გვარის ბატონს! ეგ სულ სხვა ფარჩის ნაჭერია! ეგ არის ჩემი იმედი და ნამდვილი მხედრიც ეგ გამოვა! თქვა და სინარულით გადახედა ვაჟ-ბოკვერას.

ზატარა წაბლა ბოკვერას ძალიან იამა დედის ქებადიდება. რომ ესნამოფებინა და გაემართლებია იმისი სიტყვები, მოჰყვა ბურღუკას, ბუქნაობას, ბურტუნს, ხუნტრუსს; აეკვიტა თავის დულულა დაიას ღ მოსვენებას აღარ აძლევდა: ხან წაეტოტინებოდა და ეჭიდებოდა; გამოუდგებოდა, გაექცეოდა, შეასტებოდა, წამოუწებოდა და სს.

— დათუნ-დედა! შე კიდე ერთი რამე ვიწალე, იცი! დაიწყო ტრახახობა ვაჟ-ბოკვერამ და დედის წინ მიბაჯბაჯდა: აბა მიუურე, დათუნ-ჯან! თქვა და გამუნძულდა ერთი მსხვილი ხისაკენ, მოხვია იმას წინა და უკანა თათები და თავის ფიქრით უნდა ასრიალებულიყო ზედ; მაგრამ, ასრიალდა კი არა, შუამდინაც ვერ აბობლდა: სუსტი და შეუჩვეველი თათები დაუსწლტა და უცებ ბრაგვანი კი მოხვდა მირს! ამის დანახვაზე დაია გადაბრუნდა და სიცილით ითხლიშებოდა; დედა დათუნია კი კულგახეთქილი მიბაჯბაჯდა გვარის ბატონთან და საუვედურებით აავსო.

— რა დედის მუცელში იჯექი, შე მოუსვენარო, შენა! გენაცვალეთ, ე რა არნაუტი შვილი მუავს! ნამდვილი ხელიკია, ხელიკი! ეგრე როდი უნდა, შენ გენაცვალოს დე-

და დათუნიაი! სინქარე არაფერ საქმეში არ ვარკა: მოთ-
მინება და სიფრთხილეს საჭირო! აბა აქ მიუერთე მე! უთს-
რა და დაუწყო ხეებზე ასვლის სწავლებას.

სასაცილო სანახავი იყო მოუხეშავი ნადირი რომ ებ-
დაუჭებოდა ტოტებს თავის თათებით და ადი-ჩამოდოდა
ტლუ ხეებზე! ეს ვარჯიშობა ჯერ სამხელო საქმე იყო
ჰატარა ბოკვერისათვის.

— კარგი, დღეს გეოფა, დათიკოჯან! უთსრა დედამ,
რომელიც მოიქანცა და სული ეელში ამოდოდა: ახლა
სადილისთვის უნდა ვიწრუნოთ, თორემ მუცელი თავისას
თხოვლობს. ეს გაზაფხული ძალიან ცუდი დროა; მეტი
სინირიკობაა და არ იცის კაცმა, რა უნდა მიაწოდოს
მუცელს! წავიდეთ, შვილებო, მსუფე ბალახი მანც მოვძე-
ბნოთ რამე, ან ხის კუკურები!

დათვის ბელები აუვენ დედის ფეხის ხმას და ძაღვ
მიჭევეს ჰირი ნორჩ ბალახებსა და ხის კვირტებს. მუცელს
რომ ჰატარა ბოძი მიუდგეს, გასწიეს ახლა თავის ბუნა-
ვისაკენ. გზაში ერთ ალაგას დედა უცებ შეჩერდა, სიამო-
ვნების დიმილით გადახედა შვილებს და ხელი დაუქნია:
„აქ მოდით, გახარეთ, შვილებოვო! უთსრა და დაუწყო
ფსოტრა დედამიწას, სადაც ჭინჭველების ჯარი თავის
ციხე-ქალაქის სიმაგრეების კეთებაში ფუსფუსებდა. და-
თვის ბელები განცვიფრებით შეცქეროდნენ დედის მოქმე-
დებას.

— მოდით, შვილებო, ჰირი ჩაიკოკლოწინავეთ! ეს ჩვენი გვარის, დათვების, ტკბილეულობაა! უთხრა დედამ და ცხვირი დაუღო ჭიანჭველებზე და იმათ კვერცხებზე.

ზატარა დათუნიებს მართლა გემრიელათ ეჩვენათ ეს იმათთვის ახალი ხილი, თქლათფი-თქლათფი აუევენეს და ჰირს აღარ ამორებდენ!

ტყეში ამდროს რაღაც ხმაურობა გაისმა. ბალებმა ვერა გაიგესრა, მაგრამ მათი უურმანხვილი დედის უურბდლებს დიდი ხანია მიიქცია ამ ხმაურობამ.

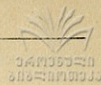
— შვილებო! შვილებო! მამა თქვენი მოდის, ფრთხილათ იუავით! უთხრა დედამ აკანკალებული ხმით და გადაეგება წინ უშველებელ დათუნას.

— იქით, იქით, კაცო, აქეთკენ ნუ მოდიხარ! იქნება მშვიერი იყვე და საყვარელი შვილები არ დამიჭამო! მწუხარე ხმით შესძახა დათუნ-დედამ თავის ქმარს.

— ხი, ხი, ხი, ხი! ბოხი ხმით ჩაიცინა დათუნ-მამამ, ნუ გეშინია, დედაკაცო! ისეთი გამამღარი ვარ, რომ ძლივსა ვქსინავ... ფიქრი ნუ გაქვს!.. ცოტა ქვიფიანათაც ვარ თაფლის წვენიო! ხი, ხი, ხი!

— აბა რა, შენ ფხვებზე კვიდია ცოლ-შვილი! უსაუვედურა ცოლმა.

გამხიარულებული მამა შეუერთდა თავის ცოლ-შვილს და მთელმა ოჯახობამ გასწიეს შინისაკენ...

II.

დადგა ჰირველი საფხული, ხეები სრულებით გაიფო-
თქენ, შეიმოსენ მწვანე ხალათებით. დედა-მიწას გადაეკრბ
ხავსი, გაიზარდა მადალი, სძირი ბალახები, რომლებშიაც
აჭრელდენ ათას ფერი ევაჟილები. ფრინველებმა მოუმა-
ტეს თავის კალობას; მწერები ფუსფუსებდენ ბალახებში
და ნადირები დამწვოდენ აქეთ-იქით. ჩვენი ბელები წა-
მოიზარდენ, გალამაზდენ და მსიარულათ, უღარდელათ
ცხოვრობდენ სამშობლო ტეეში. ახლა მარტოკა დასეირ-
ნობდენ კარმიდამოს მოძორებით; ცურაობაც ისწავლეს,
ხეებზე სიარულსაც შეეჩვიენ და სძირათ თვითონვე ჰპოუ-
ლობდენ თავის საზრდოს. დედა დათვიც მოჯობინდა
ზამთრის შიმშილს შემდეგ; ფერდები ამოივსო და ისე გა-
სუქდა, რომ თავის ლეშს ძლივს დათრეკდა.

ახლა ხომ საჭმელზე ფიქრი და ზრუნვა აღარა სჭირ-
დება: მწიფე ხილი შიგ ჰირში უცვივდებოდა, მსუეე ბა-
ლახი ფეს ქვეშ ეგო და წვრილფეხა ნადირთა ჩინაც სომ
თავზე საურელი ჰქონდა; თვითონაც ჰყოფნის და თავის
შვილებსაც. გაუჭირდება, მე შენ გითხრა, მის ღონიერ
ტატეებს საკბილო ჰირუტეეების დაბუზნა!

ასე ბედნიერთა და თავისუფლათ ცხოვრობდა დათუნ-
დედა თავის ქმარ-შვილთან უტეს ტეეში; მაგრამ ჯაჯრი და
ნადველი მანც არ აკლდა: ცალკე ქალბოკვერას წენარნი

და მშიძარა ხასიათი აფიქრებდა და ცალკე — ვაჟ-ბოკვერას სითამამე, მოუსვენრობა და თავზე ხელაღებულობა; დღე არ გავიდოდა, რომ ჰატარა დათოს არ შემოეებავებინა დათა თავისი ტლანქი მუშტებით! ის რომ უკანა ფეხებსე აიუავეებოდა და გაცოფებულავით ებებს აკაზუნებდა, თითქო ეს არის მძლავრ მოსისხლე მტერს უნდა ებკეროსო, — დედა მისს შიშით სული ელეოდა და ებუდარებოდა: — დათო, დათია! შე შლეგიანო, ჭკუასე მოდი, შენ გენაცვალე! სირცხვილია, აბა ვის ეხსუბები? რამდენჯერ დამირიგებინარ, რომ შენიანებს გულკეთილათ და ალერსიანათ უნდა ექცეოდე, მეტადრე სუსტსა და უჯანო დაიას! თუ ჩხუბის საღერღელი აკშლია, სხვა მხეცებს ეხსუბე, რამდენიც გინდა! ნუ დაზოგავ ნურც ადამიანს, თუ გავაჯავროს! მხოლოთ შენ სისხლსა და სორცს ნურას ერჩი!..

მაგრამ რა! მკლის თავზე სახარება რამდენიც გინდა იკითხე! შლეგიანი დათუნია თითქო ეურბდღებით მოისმენდა დედის დარეგებას, მაგრამ ჰირველ შემთხვევასედევე ისევ მოუვლიდა თავისი მხეცური ხუსტური და კბილით დასაკლეჯათ არ ინდობდა თავის დაიას..

შვილებზე მომეტებული საფიქრებელი დედა დათუნისთვის ქმარი იყო. ცისმარია დღეს აელო ლაჯები ამ ვაჟბატონს და სად დალაჯუნობდა, სად დაბუნძულობდა, დმერთის მეტმა კაცმა არ იცოდა. ორ-სამ დღეობით, თი-

თო კვირობით, მუქთა ქელესზე დაიარებოდა.. ერთ ამ გვარ მოკსაურობას შემდეგ მამა დათუნია მობმანდა შინ; მოიკითხა, გადგოცნა ცოლ-შვილი და ჩამოჯდა კუნძზე. იმისი ქალ-ვაჟი წამოწოლილიყუენ ბალახებში და თათებს ილოკავდენ. დედაც შორი-ახლოს გადგორებულყო და ქმინავდა.

— სად დადისარ, ჩემო ქმარო, ამ ქალაქია დღე-ღამე, არ უნდა ვიცოდეთ! ან სახლი არ გავგონდება, ან ცოლი, ან შვილები? მკვდრები ვართ, ცოცხლები ვართ, გვძია, გვწურობა, აღარ უნდა იკითხო, კაცო?!

მამა დათუნია გარკ გუნებაზე იყო, სიმამღრისაგან ძლივს ქსიტინებდა; ცოლის საუკედური სიცოცხლათაც არ-ყო და დაწყო ბუტბუტი:—აი, გითხრა, სად დავდივარ, ჯერ ტყე-ტყე დავმუნძულობდი, იქნება სადმე გარეულ თაფლს წავაწუდე-მეთქი. ბევრ ხეტიალს შემდეგ ერთ ფუღუროს მოკვარ თვალი, ჩავისედე შიგ და სინარულით თვალები ამენთო! ფუღურო თაფლის ზურებით იყო გამოტენილი. დამესვიენ ფუტკრები და სულ ვაი დედა მამახებინეს, მაგრამ იმათი კბენა რწვილის კბენათ არ შევიძინე; მიჯუჯი ზირი და სულ წმინდათ ამოვსლაჰე... აქედან ავიღე თავი და საცა ჩვენი ტყე თავდება, იქ მივედი. ვნახოთ ტყის განაპირას ტრიალი ველი გაშლილა, ზედ ცხვრის ფარს გაფენილა. მწუქსები რაღასაც საქმიანობდენ, მად-

ლები წამოწოლილიყვენ და თვლებდენ. მოდი შენა და აქ სინიდისი იქონიე! უცებ გადავეძვი ცხვრის ფარაში, ვეგერე ერთ მსუქან თოხლს, მოვიგდე მხარ-თემოსე და ჭერი ბიჭო!.. მოვეუსლე ტეისაკენ. თოხლის გულსაკლავი ბლავილი, ძაღლების გამწარებული ეფთა და მეცხვარეების კიჟინა მე სასიამოვნო სიმღერათ მესმოდა. მოწევით ისინი აბა რაღას მომეწეოდენ; ისე ვავიწურე, მუშტის ტოლა გავხდი და მოვედვე ტეესა და ღრეს. ხო იცი, გაჭირვება თუ აჩვენე, გაქცევას გიჩვენებს ჩვენი გვარი!...

— კაცო, რათა ხარ აგრე თავზე ხელ ადებული? ეს ამოდენა ტყე კი არ გეყოფა, რომ ადამიანების სამფლობელოშიაც არ წაჭეო დინგი და ქვეყანა მტრათ არ გადაიკიდო! უსაუვედურს მეუღლე-დათუნამ, თავის ქმარს.

— ნეტა ერთი რეებს ბოდავ! მგლის თავზე სახსარების კითხვა რო არ გამიგონია! უთხრა ქმარმა: „უნდა კითხრა, ცხვრის ხორცი გემრიელი რამ არის და ნუ ვამტყუნებ, რომ შეორეთაც მომინდა იმის გუდუსუნითა და დუმით ზირის ჩატკებარუნება და მესამე დღეს კიდევ ვაუღდე გზას. ვავცდი ტეეს, მინდორს, დაუადექ შარა-გზას და დავინახე სოფელი!

— ღმერთო კი მომკალი! დადექ ეურებო! კაცო და სოფელშიაც ვაბედე შესვლა?!

— დიასაც ვაბედე! მითომ რატომაო! ფარესიდან მეცა ცხვრის სუნი და დავიბნიდე. დაუწეე ძაღლ ღობეს

მტვრევს. მაგრამ უცებ ძაღლების ეეფა ატედა, ხალხმა გაიღვიძა; ერთი საშინელი წივილ-კივილი და თოფის ხმა შემომქსმა; და სხვა არა ჯობს, გაცლხა ჯობს-მეთქი, ვიფიქრე, ამოვიძუე კუდი და უკან გამოვბრუნდი ხელცარიელი! ბარემ ვერაფერი ვაჟკაცობა მომივიდა, მაგრამ რასა იქ! როგორც იცნ, სწიანცელასა და წივილ-კივილისა ძაღიან გვეშინია დათვებს! მაგრამ არ გვეკონოს რომ მე ჩემი დავიძალე! შენც არ მომიკუდე! მეორე დღესვე გავ-გუდე სხვა ბატკანი!

— ახლა გაგვწეროძია ღმერთი და დაგდგოძია თვალები! ადამიანი თავის დღეში არ შეკარჩენს, იცოდე, მაკონის და ჯავრს იურის! მოიგონე ძანიც, რამდენი გამხდარა ადამიანის მსხვერპლათ ჩვენ კვარეულობაში! და გაფრთხილდი, მე ოხერო! ამას იქით რაღა მომასვენებს ჯავრითა და შიშით!

— მე კი არავისი შემინია და!... ტყუილათ როდი მოუცნია ღმერთს ჯანი და სიძარდე! დაბოლოვა თავის სიტყვას დათვმა და წამოწვა არხეინათ.

III

გავიდა წაფხული. აცივდა. ამოუბერა ცივმა ქარმა; ჩამოჭყარა ხეებიდან ფოთლები და მოჭყინა დედა-მიწასე. გადუღებლივ წვიმდა; ცას გადაეკრა ყომრალი ფერი და ტყეს დაეკარგა თავისი მიმხიდველი შესედულობა.

დათუნ-დედას ბევრი საზრუნავი გაუჩნდა შემოდგომაზე: იმან გაიგანოებ თავისი სორო, შეხიდა შიგ ფაჩნი, ჩაღა-ბულა, სმელი ფოთლები, ხავსი და მოიძადა სასამტროთ თბილი ლოგინი; ჩამოჭყარა თუ არა ჰირველი თოვლი, ის თავისი შვილებით წამოწვა სოროში, რომ მისცემოდენ მთელი სამთარი ძილს. ხან-და-ხან კი გამოიღვიძებდა დათუნ-დედა, გამოვიდოდა, მიივლ-მოივლიდა, მაგრამ უმეტეს ნაწილათ სოროში ეგდო და თათებს ილოკავდა...

კლესი კაცი, რომლის ცხვრებიც შეასრამუნა ჩვენმა დათუნამ, ძალიან გაჯავრებული იყო მხედის თავხედობა-ზე... ერთხელ წამოდგა ის დილა ადრინან, გაიყოლია თავისი ვაჟკაცი შვილი და გასწია ტეეში დათუნას ჯავრის ამოსაურელათ. ძამა-შვილმა აიღეს ცულები, ჩამოაკიდეს ხანჯლები, დაიჭირეს შუბები, გატენილი თოფები; ჩაიცვეს თხილამურები, გაიმძღვარეს წინ ძაღლები და გასწიეს ჩვენ ნაცნობ ტეისაკენ.

ღრმა ძილით ჩამინებოდა ტეეს: არც ერთი ტოტი არ ინძრეოდა. უსარ-მასარი ხეები შეფიქქულიყვენ თოვლის ბურტულიანი კვირტებით, რომლებიც აღმასებევით გამოკრთოდენ მხის სხივებ ქვეშ... ძაღლები მოუთმენლათ წკაუტუნებდენ, ტოკავდენ, შესცქეროდენ ჰატრონებს და ეფლობოდენ ღრმა თოვლში. მონადირეები შევიდენ ღურ-ღუძელ ტეეში. აქ ერთ ალაგას შეჩერდენ ძაღლები, დაუ-

წუეს თოვლს ფეხებით თხრა და ჰატრონებს—თვალწარბ-
ში ცქერა.

— აქ, უთუოთ, სოროა! უთხრა მამამ შვილს და და-
წუეო თოვლს ხვეტა.

ერთმა ძაღლმა მართლაც ძაღე შენიძნა სორო, შეძე-
რა შიგ; მაგრამ ისევე უკან გამობრუნდა გაჯავრებული
ეშუილით.

— მე თოფს შევისწერი სოროში და შენ თვალი გე-
ჭიროს, იქნება დათვი გამოვარდეს. მსოფლოთ მარჯვეთ
იუავი, თორემ საქმე ცუდათ იქნება! აბა, გაფთხილდი!
თქვა მამამ და იკრიალა თოფმა... სოროში იმწამსვე მო-
ინმა რაღაც შრიალი, ერუ ღმუილი და გამოვარდა გა-
რეთ დათვი. მას გამოჭევა ორი ბელი. დედა დათვი დაჭ-
რილიყო. მონადირემ შეორეთაც მიაყოლა თოფი, მაგრამ
ააცდინა... ახლა კი მოთმინებიდან გამოვიდა დათუნია;
დაივიწუა თავისი თავი და ძვირფასი შვილების დასახსნე-
ლათ ეცა მტერს, მონადირის შვილს, რომ ქვეშ ამოედო.
მაგრამ მარჯვე მონადირე მხათ იყო: იმან იძრო ხანჯა-
ლი და გაეჩანა დათვისაკენ, შეიბენ დათვი და მონადირე.
კბილებ დაღრჭენილი დათუნია აიძართა უკანა ფეხებზე და
მარჯვეთ იკერებდა ხანჯლის ჰირს. ცალი წინა ფეხი მო-
ჭრილი დაეკონწიალა დათუნიას და ახლა მეორეთი იბძო-
და შედგრათ, რომ ამ დროს გვერდებში ცივი რაღაც იკრ-
ძნო: ეს იყო ბასრი მახვილის წვერი. დათვი დაბარბაცდა,

განწირულების სმით შედრიალა და დაეძვა ცივ თოვლზე
 გულშეღონებული. გულსაკლავი ღმუილით მიცვივდენ ბე-
 ლები მომაკვდავ, სისხლში მოსვრილ დედას და დაიწვეს
 ტირილი! ისინი წვევლიდენ, აგინებდენ შეუბრალებელ
 ადიმიანებს, მაგრამ მონადირეებს იმათი ენა არ ესმოდათ
 და უურადღებსაც არ აქცევდენ იმათ უვედრებს. შეუკრეს
 მაგრათ ფეხები და შინისაკენ წააწიალეს... მონადირეს
 ეგონა, ძტერი მოიძორა თავიდან და გახარებული იყო,
 რომ აინახლაურა დანაკლისი!

დათვის ტვაი სუთ ძანეთათ გაჭვიდეს ქალაქში; სორ-
 ციც ზოგი გაჭვიდეს, ზოგი ლორათ გააკეთეს. ქალ-ბო-
 კვერამ იმდენი ინაღვლა საუვარელ დედისა და სამშობლო
 ტეის მოძორება, რომ მალე სული განუტევა. დარჩა ვაჟ-
 ბოკვერი, მაგრამ ნეტა ისიც მოძვედარიყო. ის მონადი-
 რემ სამხეცეში გაჭვიდა. ბეგრი ტანჯვა, ცემა-ტევა და
 ვაი-ვაგლახი გადახდა დედის ნებიერსა და გვარის ბატონ
 დათუნისა. ის შეაბრძანეს რკინის გალიაში და ცეკვა ას-
 წავლეს. ამ გალიის თუნუქის იატაკს ნელ-ნელა ასურებ-
 დენ ხოლმე. საწვალე დათუნია დგებოდა უკანა ფეხებზე
 და იატაკის სიმხურვალის გამო მოჭყეებოდა ტოკვას, ას-
 კინკილას დოლის ან დარის სმაზე. ასე ისწავლა თამა-
 შობა! სიკვდილი იყო მისთვის ამგვარი სტუნაობა, მაგ-
 რამ მეტი რა ჯანი ჰქონდა! ზემო ტუბში რკინის რგო-
 ლი გაუკეთეს, ზედ ჯაჭვი მოაბეს და როცა დაიწას და-

უკრავდენ და სათამაშოთ გამოითხოვდენ, თუ განაზებულ-
 ლიყო, ჯაჭვს დასწევდენ, მას ტუჩი ეტკინებოდა; ღირის
 ხმა გახურებულ იატაკს მოაგონებდა, აიუაუკებოდა და ძალა-
 უნებურათ მოჭევებოდა ბაჯბაჯს. ამ დროს მოისმოდა
 ხალხის გულიანი ხარხარი და დაცინვა. დათვი განცვი-
 ფრებული და დაღონებული შეცქეროდა ხალხის გროვას!
 სადღა იყო წინანდელი მხიარულობა და ნებივრობა გვა-
 რის ბატონისა! ის ახლა მუდამ დაღვრემილი იყო; ლეში
 დაჭვარა და უდროვით სიბერეც შეეპარა!...

თან-ენ კან-ინ.

ორი მეგობარი.

ემო დედიკო, თუ გივარვარ, შენი ჭირბე, შენთან ერთი სათხოვარი საქმე მაქვს და ამისრულე! ესევეებოდა ვახტანგი თავის დედას.

— რა, ჩემო სიცოცხლე, მითხარ და თუ კი შესაძლებელია, გინა მე შენ სურვილს არ ავასრულებ?

— იცი, ჩემი ამხანაგი სანდრო დაგლეჯილი წაღებით დადიოდა, ამიტომ დღეს მასწავლებელმა აღუკრძალა გემნაზიაში სიარული. მაქვს იფიქრო, რომ ვუყვირო წაღები. ვახტანგის კეთილი სურვილი სასწრაფოთ დააკმაყოფილა მოუვარულმა დედამ.

იმ დამეს ვახტანგს დიდხანს არ დასძინებია სიხარულითაგან, იმ ფიქრით, რომ ამ ამბით მეორე დღეს გემნაზიაში მისვლისათანავე გაახარებდა თავის ძვირფას მეგობარ სანდროს.

ვახტანგი იყო თორმეტი წლისა და მესამე კლასის საუკეთესო მოწაფეთ ითვლებოდა. ის იყო სამაგალითო კეთილი ბავშვი და თანაც დაუდგრომელი; მეტათ მოძრავი და ცეკვი სასიამოთისა იყო. რაკი ვაკეთილებს მოჩვენებდა, რომლებსაც სულ სიმღერით და თამაშობით

ამხადებდა, თუ საკითხავი წიგნი არა ჰქონდა, ერთ წამს კაცი წინართ დამჯდარს, დამშვიდებულს ვერა ნახავდა, კითხვა კი ძალიან უეუარდა, ზოგჯერ იქამდის გაიტაცებდა იმისთანა მოძრავ ბავშსა, რომ იმის ახლო რაც უნდა მომხდარიყო არაფერი აღარ ესმოდა, ზოგჯერ კი სწრაფათ კითხვას შესწუვებდა, წამოხტებოდა: ხან ერთს ეცემოდა, გადააბრუნებდა, ხან მეორეს გამოხდებდა ფეხს და მოულოდნელათ დასცემდა იატაკზე.

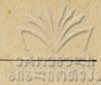
— ძარბალია, ვახტანგი ცელქი ხასიათისა იყო, მაგრამ იმ დღიდან, რა დღესაც სასწავლებელში შევიდა, თავისი კეთილი ხასიათის გამო უკვლა მოწაფეების საუვარელი შიქენა. გემნაზიაში შესვლისათანავე ვახტანგ და სანდრო გამორჩევით დაუახლოვდნენ ერთმანეთს, თუმცა კიდრი განსხვავება იყო მათ ხას ათებ შორის. სანდრო იყო მშვიდი, წინარი და აუჩქარებელი ხასიათისა, სანდროს იმ ზომამდის უეუარდა ვახტანგი, რომ თუ რაიმე მიზეზისა გამო სასწავლებელში დაიკვიანებდა ან არ მოვიდოდა, იმ დღეს სანდროს აღარაფერი ესმოდა; გაკვეთილს რომ ჰკითხავდნენ, რაც უნდა კარგათ სცოდნოდა, დაბნეულათ უპასუხებდა.

სანდროს ბლამუნა და ჭიდაობა არ უეუარდა, მაგრამ რაკი ვახტანგი გაკვეთილი იყო ჭიდაობისა და ბლამუნობისათვის, მის სასიამოვნოთ ბევრჯელ გამოჰეუებოდა ჭიდაობაში და ცდილობდა თითონ ეოფილიყო

დამარცხებული, რის გამოც ვახტანგს არ უყვარდა სანდროსთან ჭიდაობა. ხშირათ ვახტანგს რამდენიმე ბავშვები სასადილოთ სახლში მოჰყავდა, სანდროც სხვათა შორის ხშირი სტუმარი იყო ვახტანგისა. ვახტანგი სადილის დროს თვალ-ყურს ადევნებდა საჭმლის ჩამოტარებას, თუ უკვლასათვის საუფი არ იყო, თითონ უარს ამბობდა და აჯერებდა მშობლებს, არა მშინო.

ვახტანგის დედ-მამა არჩილ და ნინო საუცხოო ხალხი იყვნენ; არჩილს უმაღლესი სასწავლებელი ჰქონდა დასრულებული და ნინოსაც წმიდა ნინოს დედათა სკოლა. მშობლებს ძალიან უყვარდათ თავისი ერთადერთი შვილი ვახტანგი, და ცდილობდნენ ყოველი იმისი კეთილი სურვილი დაეკმაყოფილებინათ.

ერთ დღეს სანდრო მოვიდა გემნაზიაში და ვახტანგს ტირილით უთხრა: — ჩემო კარგო ვახტანგ, რაღა მეშველება, ერთადერთი ჩემი ჰატრონი, სნეული დეიდა, წუსელების მოძიკვდა, რომელიც თავის ხელსაქმით მაცხოვრებდა, რაღა ვქნა, საით წავიდე. ვახტანგი რამდენსამე წამს გაბტერებული უცქეროდა სანდროს და აღარ იცოდა რა ნუგეში მიეცა. ბოლოს გადაეხვია და უთხრა; ნუ გეძინიან, სანდრო, შენ უჰატრონოთ არ დარჩები, ჩემ დედ-მამას ვთხოვ, რომ ჩვენთან იცხოვრო, შენ დეიდასაც დამარხავენ. ვახტანგი საჩქაროთ გაექანა ამხანაგებისაკენ და უფროს კლასელებს სანდროს უბედურება იმნაირათ აუწერა,

რომ თითქმის ყველა აღელვდა. იმ წამსვე უფროს კლასის მოწაფეებმა ხელის მოწერა გამართეს ერთმანეთში და მასწავლებლებში, ასე რომ ინსპექტორამდის მიახწია სანდროს უბედურებამ. ინსპექტორმა ვახტანგს დაუძახა, დიდათ შეაქო და უთხრა: „დროებით სანდრო თქვენთან იყოს, მე კი ვეცდები შემდეგ აქ კემნაზიის ჰანსიონში მივაღებინო.“

სწავლას შემდეგ სანდრო და ვახტანგ ერთათ წამოვიდნენ სახლში; მოსვლისთანავე ვახტანგმა თავის დედამას უოველისფერი უამბო და მოგროვილი უშლიც გადასცა სანდროს დეიდის დასამარჩხათ. სანდროს მაშინვე ვახტანგის ოთახში გაუძარტეს საწოლი. ორივე ამხანაგი სიხარულით ისე აღელვებულნი იყვნენ, რომ დიდხანს არ დაეძინათ, თითქმის არა სჯეროდათ რომ ერთ ოთახში იწვენ.

— სანდრო, იცი რასა ვთხოვ მე ახლა ღმერთსა, სხალ ისეთი თოვლი მოვიდეს, ისეთი თოვლი მოვიდეს, რომ ჩვენი სახლის სიმაღლე იყოს, დღეს მეთორმეტე დეკემბერია და სულ საფხულსა ჰკავს, — რომ იცოდე რა ნაირათ მენატრება თოვლი. კაცო, მთელი სამთარი ისე უნდა გავატაროთ, რომ ერთხელ მაინც თოვლით აღარ ვიკუნდაოთ?

მეორე დღეს რომ გამოიღვიძა ვახტანგმა — განცვიფრებულმა ნახა, რომ მთელი სახლის ბანები თერთრათ გადალესილიყო, თითქოს განკებ განწენტილი ბამბა

ვაუშლიათო, თან შხირი ფოთელ-ფოთელი ჩქარი თოვ-
ლი მიფრიალებდა სეციდან. მართლა ღმერთს ვახტანგის
თხოვნა შეესძინა, მთელ ღამეს გადაუღებლივ ეთოვლა და
თითქმის ერთ არშინამდე მოსულიყო.

ვახტანგმა საჩქაროთ ჩაიცვა ტანისამოსი, სისარულთ
მიუხსლოვდა სანდროს ლოცნის, უნდოდა მხიარულათ გა-
ეღვიძებინა და ესტუნათ თოვლზე, მაგრამ, როდესაც ნახა რომ
სანდროს საცხლათ გაწითლებოდა სახე, სისწრაფით
ფეს-ავრეფით გამობრუნდა და დედ-მამის ოთახში შე-
ვარდა.

— დედაჯან, მე მგონი სანდრო ძალიან ავათ არის. დედა
გამოვიდა; ვახტანგი დაამძვიდა და თხოვა სანდრო არ გა-
ეღვიძებინა, თითონ მარტო წასულიყო კემნაშიაში.

ვახტანგი კულ-ჩათუთქული სანდროს უქეიფობით,
აბგა აკიდებული გამოვიდა სახლიდან, მაგრამ როგორც
კადაღვა ფესი ქუჩაში და ამხანაგები დაინახა, თოვლის
კუნდებით გამოეკიდა მათ. კემნაშიაში მისვლამდის
თითონაც რამდენჯერმე გავკორდა თოვლში და ამხანაგე-
ბიც თან გადაიყოლა; თოვლის კუნდებს სომ თოფის სა-
ყანტივით ერთი ერთმანეთსე აყოლებდა. ერთი სიტყვით,
სრული ბედნიერი იყო ვახტანგი და სანდროს ავათყო-
ფობაც თითქმის დაავიწვდა.

ამ დროს კი სანდროს ფილტვებში ანთებული ცეცხლი
ტრიალებდა: დიღმა ჯაფამ, ავათყოფი დეიდის მოვლამ, შიშ-

შილმა, სიცივემ (სანდრო ქვემოთ, ცივ-ნოტიო სარდაფში ცხოვრებდა თავის დეიდასთან), უველა ამ ჰირობებმა იძულებულად სანდროს სსეულსე და ფილტვების ანთება დაეძარტა.

ცხრა დღეს ბავში იწოდა ორმოცი გრადუსი სიცხით, ექიმი თითქმის უიძედო იყო, მხოლოდ მარტო იმითი ამშვიდებდა ვახტანგს და მის მშობლებს, რომ ძალიან მაკარი სსეულის ბავშია, კარგმა მოვლამ და მაკარმა აკუბულებამ ეკებ აჯობოს ავითყოფობასო.

ვერ წარმოიდგენთ, ცხრა დღეში როგორ გამოიცვალა ვახტანგი, თავისებურათ აღარ ცელქობდა და ბლლამუნობდა, როგორც გაკვეთილებს გაათავებდა, თითქმის სულ საწყალ სანდროს წინ იყო დანოქილი და თავისი ხელით აძლედა წამალს.

— შვილო, კენაცვალის დედა, წადი ცოტა ითანძაშე, ღმერთი მოწეალება, სანდრო კარგათ იქნება, ესვეწებოდა დედა ვახტანგს.

მეცხრე დღეს ექიმი რომ მოვიდა, ნინოს უთხრა: — დღეს კრიზისია და მაკ ბავშვის ბედი დღეს გადაწყდება, თუ ოფლი მოუვა ხომ სიცხეც დაიკლებს და გადარჩება, და თუ არა ხვალ ცოცხალი აღარ იქნებაო. დიდმა მოვლამ და სანდროს მაკარმა სსეულმა, სანდრო სიკუდილს გადაარჩინა. ბავში საშინლათ შფოთავდა და მთელი სახე და ტანი ჭარხალივით გაწითლებოდა. ღამის ათ საათამდის ასე

შეოთავდა, შემდეგ კი ისეთი ოფლი დაასხა, რომ გეგონებოდათ წვალში უბანებიათ. ეველაფერი რომ გამოუცვალეს და ოფლი შეუშრეს, ისე მიეძინა ცხრა ღამის უძინავ დასუსტებულს, რომ იმისი სუნჩქვაც აღარ ისმოდა. ვახტანგიც შიშისა და სინარულის ძელგვარებისგან მოქანცული, რაკი დაწვა, ისე მაგრა დაეძინა, რომ მეორე დღის თორმეტ საათამდის აღარ გაჭლვიძებია. რომ გამოიღვიძა, ნახა, სანდრო ღოგინში წამომჯდარი თოხლო-კვერცხსა ჭამდა, და სიცხე სრულებით აღარა ჰქონდა. იმ დღიდან სანდრო უკეთობაში წამოვიდა, დიდი მდა გაეხსნა, და რამდენსავე დღეს შემდეგ ექიმმა წამოდგომის ნებაც მისცა.

ვახტანგის ბედზე თოვლა დიდხანს ვახტანა; გავარდებოდა ხოლმე ესოში, ხან თოვლის კაცებს აკეთებდა, ხან ციგით ბავშვებს აცურავებდა, ხან თოვლის გუნდებს დაუშენდა გამკლელ გამომკლელს, თითონ კი თოვლის ძთის უკან ჩამალებოდა, იმდენხანს თოვლობდა ვიდრე ძალიან არ გაეყინებოდა ეურის ბიბილოები და ხელ-ფეხის თითები, შემდეგ ხელების სრესით შემოვარდებოდა, დაჯდებოდა სანდროსთან და წიგნებს უკითხავდა ხოლმე, სანდრო ისე კარგათ გამოკეთდა და გამაგრდა, რომ ექიმმა ნება მისცა გემნაზიაში სიარულისა.

ერთ ხალამოს ვახტანგის მძობლებთან ინსპექტორი

მოვიდა სანდროს სანახავათ (ანსექტორი ავითმოფობის დროსაც ხშირათ კითხულობდა სანდროს ამბავს) ჭ გამოუცხადა: სახემწიფო სარჯზე მივიღეს გემნასიამიო.

ექვს იანვარს, საღამოს ხუთ საათზე, სანდრო გულდაწვევტილი და თვალ ცრემლიანი თავის ძვირფას ვახტანგს და ამის მშობლებს ეთხოვებოდა, რომლებსაც ისე შეუუვარდათ სანდრო, რომ მეორე ვაჟს უწოდებდენ.

მ. დემურია.

კალატოსი.

ი გ ა ე ი.

კალატოსმა გადაავლო თვალი მთიდნ-მთაძღე გადაჭიმულ ქალაქის უხარ-მასარ მწკრივით აძარ-თულ მდიდრულ შენობებს და კვეხნით წარმო-თქვა:

— დახე, რა ბიჭი ვარ, ნახევარი ამ ქალაქისა ჩემი აძენებულაო!

— ერთი გამაგებინე, შენი ჭირიძე, ჰკითხა მეკობარ-მა: საკუთრათ შენთვის დღემდის რამდენი სახლი ავიძენებიაო?

— არც ერთიო, მიუგო კალატოსმა.

— მაშ, ჩემო-მმაო, არც საკვეხარი რამე უკონია: ვისაც სახლები ეკუთვნის, აშენებაც იმათ დაიკვეხონ; უკი არამც-თუ ნახევარი ქალაქი, არამედ ნახევარი საქათ-მეც არ ავიძენებიაო.

აღ. მ—შვილი.

ხ ა ლ ხ უ რ ი .

სიმინდი რომ ამოვიდა
ჩემსა ძმასა ეს ეუთხარი:
დურგლობაში ნაქები ხარ
თოხს დამიგე გრძელი ტარი;
დაყოვნება არ გვარგია,
სულ გაეთოხნოთ სათოხარი;
ხარებს უნდა ჩალა-ბულა
და ქათმებსა საკენკარი.

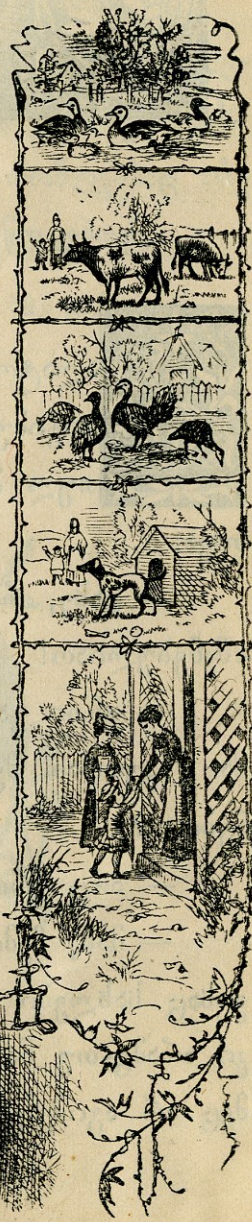
გ ა მ ო ც ა ნ ე ბ ი .

(წარმოდგენილი მ. ლელაშვილისაგან).

ვერ გამაკეთის უცეცხლოთ,
გამხენეს, გამაპრიალეს,
ჩამაცვეს ხორცის სამოსი,
ცეცხლზედა დამატრიალეს;
გამხადეს ტანისამოსი,
შეჭამეს, გაათიალეს;
მე კი მიმავდეს კუთხეში,
გვერდები აშიფრიალეს.

(წარმოდგენილი თ. რაზიყაშვილისაგან).

ერთა რამა სულიერი,
უსუსური და ხშიანი,
ძელოსა და რბილსა გაგინძობს,
ყურებსა გააქვს ზრიალი;
იმას ვერაინ დაიჭერს
თუნდაც დაუდგეს ხშილიანი;
ბევრჯელ ვინატრით მოსელოსა,
ბევრჯელ უქნია ზიანი.

ერთსა პატარა ველზედა არს ოცლა ათი სოფელი,
შუაზე ეელი ჩაუდგეს თავ-თავის გასაყოფელი,
იქ ორნი მოციქულობენ, რა აქეთ მათ გასაყოფელი?

ა ნ დ ა ზ ე ბ ი.

(წარმოდგენილი გიორგი ბოკერიასაგან)

სასწორის სასწორე ამწონის სიმართლეზე ჰკიდიდა.

დროზე მთესველი დროზე მოიმკის.

ერთი შერჩა მელასაო, მოუმატა კბენასაო.

ვარდის თესლისაგან ასკილი ვის უნახავს?

სამათემატიკო გამოცანები.

(წარმოდგენილი თ. ჯანდელაქისაგან).

ოთხი გირით (საწონი ქვები) შეიძლება აიწონოს ცალცალკე რამდენი გირვანქაც გინდათ, ერთიდან ორმოც გირვანქამდე. რამდენ-რამდენი გირვანქიანი უნდა იყოს ეს ოთხი გირი.

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 და 9. ამ ცხრა ციფირიდან შეადგინეთ ისეთი რიცხვები, რომ იმათი ჯამი (საერთო რიცხვი) შეადგენდეს 100.

შ ა რ ა დ ა.

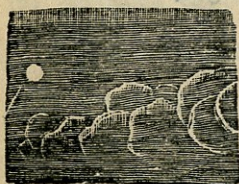
✓ (წარმოდგენილი მ. ლელაშვილისაგან).

პირველი სხივოსანია,
შუქ-მთენი, ნათელ-ცხოველი,
ქვეყნისა მაცოცხლებელი;
მისით სულ დგმულობს ყოველი.
მეორეს კითხვით ნიშანსა
დაეუსვამთ ხალმე წერაში,

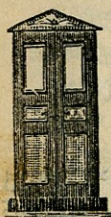
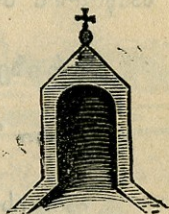
თითონ ქართული სიტყვა,
არ გაიჩვენა „ცქერაში“!

რებუსი

(წარმოდგენილი სანდრო ციმაკურიძისაგან).

ბაღის საც
წყავი მდი-
ნაწე.

10'

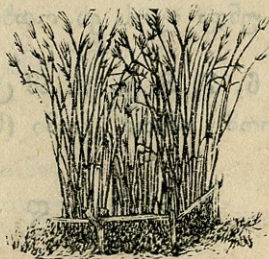
8 3

100'

ქს

სე

სს

№ XI გამოცანებისა.

გამოცანა: 1) ცაცინათელა, 2) სამართებელი, 3) ენა,
4) ფუტკარი.

ანაგრამა: ქალი—ქილა—ლაქი.

შარადა: ქეყანა.

რებუსი: გერაბის კარსა ჭაბუკნი ასი ათასი მცველია,
მათ ლომთა ნახეს ქალაქი მთვარე დგას მუნ ნათელია.

ანაგრამა, შარადა და რებუსი ახსნა: თფილისში: დ. დეკანოზი-
შვილმა, გიგო ერქომიშვილმა და აკეთის ორ კლასიან სკოლის
მოსწავლეებმა: მელქ. მახარაძემ, ალფ. გოგვაძემ, კოსტ. ვადაჯკორიამ
და მიხაკო გოგვაძემ.

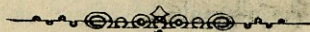
დამდეგი 1899 წლისათვის მიიღება ხელის-მოწერა

გ ა ზ ე თ

„**სწოზის ფურცელზე**“

ფასი წლიურათ 6 მან., ნახევარის წლით 4 მან.,
ერთის თვით 10 კაპ.

კინც ამ თავითვე გამოიწერს ერთის წლით, იმას ერთი
თვე მუქათა დაეთმობა გაზეით.

ს ა რ ჩ ე ვ ი

1898 წ. ყურნალ „ჯეჯილისა“

ლ ე ქ ს ე ბ ი

№

გვერდი.

მერცხალი, — შ. მღვიმელისა	I	8
შეშის შკრელი და მუხა (ეზობიდან), — ბ. და- ვითაშვილისა	I	36
იაღონი და ბუღბული, — მ. ჯეჯაშვილისა	II	3
სიკედელი, — აკაკისა	II	32
მდინარე, — შ. მღვიმელისა	III	3
ქალი და ცხერის ფარა (გადმოკეთებული), — ფ. რუშაქელისა	III	13
* — შ. მღვიმელისა	IV	3
გაზაფხული, — ა. ციმაკურძისა	III	27
გაზაფხული, — ი. ჯაგაზიძისა	IV	42
გაზაფხული, — კნ. ნინო ორბელიანისა	V	3
ჯეჯილი, — დ. თომაშვილისა	V	22
ყვაევი, — შ. მღვიმელისა	VI	3
ყვინჩილა, — დ. თომაშვილისა	VI	32
ყმაწვილი და ციყვი, — შ. მღვიმელისა	VII ო V III	3
ყმაწვილი ო ფუტკარი, — დ. თომაშვილისა	VII ო V III	22
ლორი, — კანო ბერკაძისა	XII ო V III	37
ორი პასუხი, — დეტუ მეგრელისა	IX	3
მოწყენილი ჩიტი, — შ. მღვიმელისა	IX	24
ტყის სურათები, — შ. მღვიმელისა	X	3
აბრამის ლექსი (ხალხური)	X	41

ვერდი

კატა, — კახ-იმ, რისა	XI	3
ია და ეკალა, — იონასი	XI	22
ტყის სურათები, — შ. მღვიმეისა	XII	3
სოლოლას ლექსი (ხაოხური)	XII	25

მოთხრობები და წერილი ამბები: №

ვერდი.

შობის ყვავილები (ფრანგულიდან), — ან. წ — სს	I	3
საახალწლო სურათი, — ეკ. გაბაშვილისა	I	21
ობობა, — თ. რაჭვიშვილისა	I	27
შობის ხე, — თ. კანდელაკისა	I	46
კაკის მეფობა, — ვანასი	II	7
მკელი კალა სოლანეი (თარგმანი), — ად. სარ-		
ნოვასა	II	23
მოლაპარაკე ხე (ფრანგულიდან), — ან. წ — ისა	II	34
გაზაჯხული (ამბები), — თ. რაჭვიშვილისა	III	4
ერთი დღის დაცა (ფრანგულიდან), — ვანასი	III	10
ქალაქელი ძამია, — ვანასი	III	15
— — — — —	IV	28
ხარება, — თ. კანდელაკისა	III	42
ლუეღინი და მისი ძალღი (ინგლისურიდან),		
— ინგლისელი ქალისა	III	51
სწავლული შვილი, — შ. ს — მისა	III	54
ქუდოვანი მოთხრობა, — ვ. ფშაკელისა	IV	5
სინანული დიდი საქმეა, — თ. კანდელაკისა	V	4
ენახოთ ეინ ვის აჯობებს, — თ. კანდელაკისა	V	59
რა გვიყო ქიაკოკონამ, — ნიკოსი	VI	5
ვისი ბრალი იყო? (ბიძიას ნამბობი) — ვანასი	VI	13
თოფ-იარაღის საუბარი, — დ. თამაშვილისა VII VIII	VII VIII	5

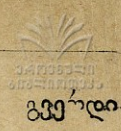
№

პატარა ჰუმის თავკადსაეალი (თარგმანი),	
— კანონი	VII VIII 8
შალვა და თამარა, — მანამ დემუქრასი	VII VIII 44
ნიშნების გამოცხადება, — მიწისსა	VII VIII 64
სამშობლოსთვის თავდადებული, — თეოფ.	
კანდეჯასის	VII VIII 74
პატარა ხუროები, — თ. კანდეჯასის	VII VIII 79
გუგული, — თ. წაწიკაშვილისა	IX 5
წაშობის ქვეყანაში (თარგმანი), — ეკ. გაბაშვილისა IX	IX 13
— — — — — X	X 25
კალიის შურის ძიება, (თარგმანი) — ან. წ — ისა . IX	IX 26
უკუნური ბუებიც კა გრძობენ ჩემ უსამართ.	
ლობას, — ჰელაგაშვილისა	IX 46
ურჩი მიუში ნებასა, — თ. კანდეჯასის	IX 53
ბელურები (რუსულიდან), — ან. წ — ისა	X 8
დამტყრეული დედოფალა (გრიგორივიჩისა), —	
შ. ფანჯელისა	X 44
პალიკოს ვირი (ფრანგულიდან), — ეკ. მ — ისა	X 57
ნალიტა და ფეთება, — გ. ბანკისა	XI 5
პეტრე, ამბაეი — გიორგი ბოკრასისა	XI 17
სიტყვის ძალა (რუსულიდან) — თან. კან. ინისა . XI	XI 50
პარველი სასჯელი (ფრანგულიდან) ეკ. გ — ისა . XI	XI 58
შაქროს სიზმარი, საშობაეო ამბაეი, — ილ. ფ — ისა XII	XII 7
ფული არ არის ბედნიერება (რუსულიდან), —	
ელ. ან — ისა	XII 17
წყარო (სომხურიდან), — ბ. კვანტელისა	XII 27
ორი მეკობარი — შ. დემუქრასისა	XII 45

ი ს ტ ო რ ი ა	№	გვერდი
ახალი ქვეყანა, — კანონი	II	38
— — — — —	III	25
უახლესი მეფე ღ ო რ ი გ ო ლ ი ა თ ი, — გ. წყაღუბელისა	IX	29

ცხოველთა ცხოვრებიდან	№	გვერდი
ხელი, — თ. კანდეაკისა	IV	48
კოცხალი ქვა (რუსულიდან), — სანასი	V	39
ჭომრეი (ფრინველთა ცხოვრებიდან), — ილიკოსი . VI	VI	37
აფრიკელი სპილო, — გოტესი	VII VIII	24
ვეშაპი, — ჰეტრესი	VII VIII	51
შგლების ნადირობა, — შ. მექენგელისა . . VII VIII	VII VIII	71
პირუტყვითა-ჭკუა-გონება — ძალი მხლებელი, — თ. კანდეაკისა	IX	34
კატის ჭკუა-გონება, — ი — ს	XI	33
ქოლო, — თ. კანდეაკისა	XI	44
დათუნისა ოჯახობა, — თან-ენ კან-ინისა . . . XII	XII	31

ბუნების მეცნიერებიდან	№	გვერდი
საკვირველბანი ბუნებისა: ხელი თაფა, ვამარ- ჯობა, — ჯადო ჯდნისა შვილისა	I	53
საკვირველბანი ბუნებისა: მანათობელი მცენა- რენი, — ჯადო ჯდნისა შვილისა	II	57
სამეცნიერო გასართობი ცდა არისტოტელისა, — ბოჩასი	II	60
ფიზიკოლოგიური წერილები, — ივ. გომაროქისა III	III	37
— — — — —	IV	44
— — — — —	V	49

	№	გვერდი
ფ.ზ. ოლოგურე წერილები, — იკ. კამაძეთელისა	VI	44
— — — — —	VII VIII	38
— — — — —	IX	42
— — — — —	XI	40
საკვირველებანი ბუნებისა: ბამბუკი, — ჯაღლა ჯღ-		
ნააშვილისა	III	49
სამეცნიერო გასართობი ტაემატროპი, — ბოჩასი	III	54
საკვირველებანი ბუნებისა: ჭინჭარი, — ჯაღლა ჯღ-		
ნააშვილისა	IV	56
აბრეშუმბი, — თ. კანდეჯაქისა	V	24
საკვირველებანი ბუნებისა: ჰია, ჰია, — ჯაღლა ჯღ-		
ნააშვილისა	V	54
სამეცნიერო გასართობი: ცლა მარიოტისა, — ბო-		
ჩასი	V	55
საკვირველებანი ბუნებისა: უღრდესი კელეპტარი,		
— ჯაღლა ჯღნააშვილისა	VI	53
სამეცნიერო გასართობი: ზე პურკინჯასა, — ბო-		
ჩასი	VI	57
საკვირველებანი ბუნებისა: მწერი ჭერია, — ჯა-		
ღლა ჯღნააშვილისა	VII და VIII	68
სამეცნიერო გასართობი: ეშმაკის მოვლი-		
ნება, — ბოჩასი	VII და VIII	76
საკვირველებანი ბუნებისა: მყაეელა, — ჯაღლა ჯღ-		
ნააშვილისა	IX	49
სამეცნიერო გასართობი, — ბოჩასი	IX	52
საკვირველებანი ბუნებისა: მიხელტა, — ჯაღლა ჯღ-		
ნააშვილისა	X	52
სამეცნიერო გასართობი: ჩიტა პირში უკაენა, —		
ბოჩასი	X	55

საკვირველებანი ბუნებისა: ენკინარი, ლაღა ლა-
 ნიაშვილის XI 52

სამეცნიერო გასართობი: უცნაური აბაზიანი,—
 ბაჩხალი XI 55

სალმრთელ ისტორიიდან № გვერდი

წმიდა ნინო,—გ. წყალტუბულის I 37

პატარა მოწამენი,—მისივე II 54

ქრისტეს პერანგი,—მისივე IV 39

ორი ძმა,—მისივე VI 33

მარიამობა,—მისივე VII და VIII 48

პატარა ურია ტყვეობაში,—მისივე XI 23

ზღაპრები და იგავები № გვერდი

უქნარა (იგავი),—აღ. მ—შვილის I 57

ქველ მომქმედი,—მისივე II 59

მზარეული (იგავი)—მისივე IV 58

სტუმარი და ქოფაკი,—მისივე IV 59

ბავში და გულყვითელა (ზღაპარი რუსულიდან),
 —ან. წ—ისა V 31

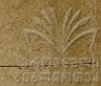
თხა და მცხვრები იგავი,—აღ. მ—შვილის V 57

გულ შემატყვივარი მეზობელი,—მისივე VI 59

მგელი გაჭირვებაში (იგავი),—აღ. ბაჩხალის VI 60

საჩივარი მებაღეზე, (იგავი)—აღ. ბ—შვილის VII და VIII 77

მეცხვარე და მგელი,—მისივე IX 55

	№	გვერდი
ცისარტყელა და მზე (იგავი),—აღ. ზარნოვისა IX	IX	56
ყვავი და ბუღბუღი. ჩიხტური იგავი	IX	56
ძეძვი იგავი,—აღ. მ—შვილისა	X	56
კალატოზი იგავი,—მისიკე	XII

ბ ი ო გ რ ა ფ ი ა

№

გვერდი

ლიუდოვიგ ბეთჰოენი,—ან. წ—ისა . . . VII და VIII	VII და VIII	29
--	-------------	----

ივერია

ვაზოვა 1899 წელსაჲ

იმავე პროგრამით, როგორც წინათ.

გაზეთის დაბარება შეიძლება შემდგომს აღრმით:

ტფილისი,

„ივერიის“ რედაქცია,

ნიკოლოზის ქუჩა, 21.

„ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრც. საზოგადოების“ კანცელარიაში, სასახლის ქუჩა, ანკვის ქარვასლა და ბაქოში, სიდდუკელის წიგნის მაღაზიაში, ნიკოლოზის ქუჩაზე, ქალანთაროვის ქარვასლის შარ-და-შირ.

ტ ე ლ ე ფ ო ნ ი № 227.

სათრ.სტო აღრესი:

ТИФЛИСЬ. Редакция „ИВЕРΙΑ“.

